

POSTOJE PRACOVNÍKŮ VĚZEŇSTVÍ A VĚZŇŮ K TRESTU SMRTI

Tereza Randýsková

Bakalářská práce
2010

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2009/2010

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Tereza RANDÝSKOVÁ**

Studijní program: **B 7507 Specializace v pedagogice**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Postoje pracovníků vězeňství a vězňů k trestu smrti.**

Zásady pro vypracování:

Vypracování rešerší odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti norem a sankcí, vězeňství a trestů, historické a kulturní proměny postojů k trestu smrti.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu ve věznici Karviná.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat a jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BARRING, L. Trest smrti v dějinách lidstva. Praha: Naše vojsko, 2008. ISBN 978-80-206-0975-5.

BESTOVÁ, CORNELIE, C. Trest smrti v německo-českém porovnání. Brno: Doplněk, 1996. ISBN 80-85765-56-X.

CHRÁSKA, M. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

MONESTIER, M. Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátku po současnost. Praha: Rybka Publishers, 1998. ISBN 80-86182-05-3.

Vedoucí bakalářské práce: **Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.**

Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **18. ledna 2010**

Termín odevzdání bakalářské práce: **7. května 2010**

Ve Zlíně dne 18. ledna 2010

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 3.5.2010

Lucie Randýpková

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledků obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídně k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Předložená práce se zabývá postoji pracovníků vězeňství a vězňů karvinské věznice k tématům souvisejícím s trestem smrti. V teoretické části se zaměřuji na historii vězeňství. Dále věnuji pozornost normám a sankcím, vymezení trestů, jaký je jejich účel a funkce. V poslední kapitole teoretické části je popisován pohled do historie trestu smrti.

Praktická část obsahuje výsledky dotazníkového šetření, které se uskutečnilo ve Věznici Karviná. Cílem průzkumu bylo zjistit, jaké postoje zaujímají osoby pracující ve vězeňství a vězňi k trestu smrti.

Klíčová slova:

Vězeňství, vězeň, trest, trest smrti

ABSTRACT

This following work deals with the issue of the death penalty, the position of the workforce and the prisoners in the Karvina Prison. The theoretical part is focused on the history of the prison. Also I focused on the norms and sanctions, the definition of punishment, its purpose and the function. The last chapter describes the historic view of the death penalty.

The practical part contains the results of the survey, which took place in the Prison of Karvina. The survey aimed to find out what are the attitudes of both, workers and prisoners to the issue of death penalty.

Keywords:

Prison, prisoner, punishment, death penalty

PODĚKOVÁNÍ

Touto cestou bych velmi ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Soni Vávrové, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, podnětné připomínky a trpělivost při vedení mé práce. Dále chci poděkovat panu plk. JUDr. Jánovi Lazárovi, za umožnění realizace průzkumu ve Věznici Karviná a respondentům, kteří byli ochotni se mnou na průzkumu spolupracovat.

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 VĚZEŇSTVÍ JAKO TOTÁLNÍ INSTITUCE	12
1.1 HISTORIE VĚZEŇSTVÍ.....	13
1.1.1 Vězeňství habsburské monarchie (1850 – 1918)	13
1.1.2 Vězeňství Československé republiky (1918 – 1939)	14
1.1.3 Vězeňství v Protektorátu Čechy a Morava (1939 – 1945)	15
1.1.4 Obnova československého vězeňství (1945 - 1952)	16
1.1.5 Československé vězeňství podle sovětského vzoru (1953 – 1965).....	16
1.1.6 Reforma československého vězeňství (1965 – 1989)	17
1.1.7 Reforma českého vězeňství (1990 – 1992)	18
1.1.8 Činnost vězeňské služby ČR (1993 – 2009)	19
1.2 VĚZEŇSKÁ ZAŘÍZENÍ	19
2 NORMY A SANKCE	21
2.1 VLIV NOREM A SANKCÍ NA KONFORMITU	21
3 TREST	22
3.1 DRUHY TRESTŮ	22
3.2 ÚČEL TRESTU	23
3.2.1 Tři mechanismy účelu trestu	24
3.3 FUNKCE TRESTU	25
3.3.1 Ochranná funkce trestu.....	25
3.3.2 Individuálně-preventivní funkce trestu	25
3.3.3 Generálně-preventivní funkce trestu	25
4 TREST SMRTI – ABSOLUTNÍ TREST	26
4.1 TREST SMRTI V ČESKOSLOVENSKU V LETECH 1918-1990.....	26
4.1.1 Pankrácká sekyrárna.....	27
4.1.2 Trest smrti po roce 1945.....	28
4.2 ZPŮSOBY VYKONÁVÁNÍ TRESTU SMRTI.....	29
4.2.1 V rukou božích	29
4.2.2 V rukou katových	34
4.2.3 Popravčí stroje.....	37
II PRAKTICKÁ ČÁST	42
5 POSTOJE PRACOVNÍKŮ VĚZEŇSTVÍ A VĚZŇŮ K TRESTU SMRTI	43
5.1 METODOLOGIE PRŮZKUMU	43
5.1.1 Technika sběru dat	43
5.2 VÝBĚR VZORKU.....	44
5.2.1 Popis místa realizace průzkumu - Věznice Karviná.....	45
6 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT	47

6.1	VYHODNOCENÍ DÍLČÍCH VÝZKUMNÝCH OTÁZEK.....	71
ZÁVĚR	74
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	75
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	77
SEZNAM GRAFŮ	78
SEZNAM TABULEK	80
SEZNAM PŘÍLOH	81

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce jsem si, po dlouhém zvažování a seznamování se s danou problematikou v odborné literatuře, zvolila oblast vězeňství. Zde jsem se chtěla zaměřit na postoje pracovníků a vězňů k samotným trestům. Zajímaly mě jejich názory, postoje k trestu nejvyššímu, trestu absolutnímu, tedy trestu smrti. Dle mého uvážení se jedná o téma velice diskutabilní s velkou rozmanitostí emocí, jež obsahuje různorodost názorů a postojů na něj. Snad ani nelze říci, který názor je ten správný. Vždyť trest smrti je součástí lidstva již od samého počátku. Jen postupem času dochází k jeho modernizaci a větší rozmanitosti způsobu provádění.

Já sama nevím, jaký postoj bych měla zaujmout. Myslím si, že odpověď na tuto otázku je mnohem těžší než se zdá. Nejspíš by bylo samozřejmostí na danou problematiku hledat odpovědi u populace. Buď to u osob studujících střední nebo vysokou školu, u osob pracujících nebo u seniorů. Když jsem se chtěla inspirovat k mé práci, tak jsem nacházela mnoho takových výzkumů, týkajících se právě odpovědí těchto skupin. Já osobně jsem nenašla nikde výzkum, který by se ptal samotných odsouzených na tuto problematiku. To mě tedy dovedlo na myšlenku, proč se právě nezeptat těch, kterých se to zřejmě týká nejvíce, i když trest smrti byl u nás zrušen. Zjistit, jestli se potvrdí názory oslovených lidí, že je samozřejmostí, že nikdo z vězňů by pro znovuzavedení tohoto absolutního trestu nebyl a že nejspíš nebudou ani ochotni se k tomuto tématu vyjadřovat. Vždyť je přece banální ptát se odsouzených na něco takového. Už jenom tato nedůvěra mne motivovala k tomu, abych se pokusila udělat průzkum s těmi, se kterými se obyčejný člověk nedostane do kontaktu, ovšem pokud nespáchá trestný čin. Také to, že dané dotazníky nerozdám pro vyplnění ve třídě, nerozešlu elektronickou poštou nebo nedám vyplnit náhodným osobám, byla pro mě výzva. Sama jsem cítila, že je velká pravděpodobnost, že se mnou vedení věznice spolupracovat nebude a ředitel mou žádost zamítne. To vše mne inspirovalo k tomu, abych tento průzkum zrealizovala.

Mimo jiné chci také prozkoumat to, jak se k této otázce staví lidé, tedy pracovníci ve vězeňství, kteří jsou s odsouzenými v každodenním kontaktu. Zajímám se také o to, jaký názor může člověk očekávat od samotných odsouzených, kteří si zde „odpykávají“ svůj trest a jaký postoj zaujímají pracovníci. Je jejich názor jednotný nebo rozdílný?

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VĚZEŇSTVÍ JAKO TOTÁLNÍ INSTITUCE

Jedná se o zvláštní typ organizace, pro kterou je charakteristické, že po delší či kratší dobu ovlivňuje veškerý život jisté části občanů.¹

Právě E. Goffman, klasik americké sociologie vytvořil koncept totální instituce. Jedná se o instituci, která celého člověka pohltí, ať chce či nikoliv. Udává mu režim. Předepisuje systém stravování, oblékání, práce, hygienických úkonů i způsob, jak trávit volný čas. Mezi totální instituce lze zařadit nejen vězení, ale i kasárny, psychiatrické léčebny aj. V každé totální instituci je dominující v její atmosféře negativní vztah mezi personálem a v tomto případě s vězni. V této instituci, jak předpokládají teoretici sociologie organizace, má jedinec jen čtyři možné adaptační strategie. Při regresi se vězeň postupně stahuje sám do sebe. To z důvodu, aby si uchránil svůj vlastní svět. Pokud jedinec odmítá nejrůznějšími způsoby jakoukoliv spolupráci s personálem, jedná se o rebelii. Na tuto situaci personál obvykle reaguje tresty, ty však situaci ještě zhoršují. Kolonizace znamená, že si vězeň snaží postupně budovat pohodlí, ke kterému využívá dostupné zdroje. V instituci se zabydlí tak dobře, jak to jen jde. Poslední adaptační strategií je konverzace neboli kolaborace. Vězněm je přijímána optika personálu, a to nejen v pohledu na sebe, ale i na druhé. Což jistě není také přínosné. Koncept totální instituce má velmi zásadní význam pro fungování vězeňství. Umožňuje chápat některé excesy v chování vězňů (kdy se jedná o poruchy chování během uvěznění) ne jako osobnostní patologii, ale jako způsob adaptace, který je neopomenutelný.²

Vězení neboli místo výkonu trestu je současně i místem, kde dochází k pozorování trestaných jedinců. To vše lze chápat ve dvojnásobném smyslu. Je samozřejmostí, že ve smyslu dohlížení, ale také ve smyslu shromažďování poznatků o každém jedinci. O tom, jak se vězeň chová, jaké jsou jeho nejhlubší schopnosti a zda dochází k jeho postupnému zlepšení.³

¹ KELLER, J. *Sociologie organizace a byrokracie*. 2. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. s. 117. ISBN 978-80-86429-74-8.

² MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 196-197. ISBN 80-7368-002-5.

³ FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000. s. 344. ISBN 80-86019-96-9.

1.1 Historie vězeňství

Samotné vězení je historicky mladou a moderní institucí. Jeho dnešní podoba byla získána postupně na přelomu středověku a novověku. Byla vyčleněna z institucí, které měly za úkol dozírat na jedince, u kterých společnost pociťovala potřebu a nutnost je „umravňovat“. To vše se odehrávalo i pomocí izolace. Především se jednalo o jedince, kteří byli slabomyslní, nezaměstnaní, tuláci, rebelové a zločinci. Vězení, tedy dle historických dokumentů, bylo postupně odděleno od organizací a institucí jako byly blázince, chudobince nebo nemocnice.⁴

Dnešní podoba vězeňství získala, také díky demokracii, humánní podobu, na kterou je zcela jistě kladen větší důraz, než v letech minulých. Samotným odsouzeným jsou poskytovány různé druhy možností, jak se zapojit „normálně“ do chodu věznice a poté lépe zvládnout návrat do společnosti. Ať už se jedná o možnosti doplnit si vzdělání nebo o návštěvu různých zájmových kroužků, ve kterých se mohou realizovat.

1.1.1 Vězeňství habsburské monarchie (1850 – 1918)

Na území habsburské monarchie včetně Čech, Moravy a Slezska dochází v roce 1850 k zestátnění soudnictví a vězeňství. Druhá polovina 19. století znamená rozvoj vzdělávání vězňů, především mladistvých a sociální pomoc při propuštění. Trestním zákonem č. 117/1852 ř.z., o zločinech, přečinech a přestupcích, byl trest odnětí svobody odstupňován na těžký žalář, žalář, tuhé vězení a vězení. Rozdíl byl zřejmý v oblastech stravování, poutání, odívání a zařazování trestanců do pracovní činnosti. Trestanci byli po určitou dobu při výkonu trestu na cele samostatně, pro zbytek trestu byli ve vazbě společné. Dle stupně zločinnosti byli rozdělováni do 3 kázeňských tříd. Zde pro ně byly různé míry přiznávaných zvýhodnění jako např. dopisování, návštěvy aj. Porušení kázeňského řádu, který upravoval chování a činnost trestanců, bylo trestáno. Mezi nejpřísnější tresty patřilo uložení půstu, tvrdého lože, samovazba nebo temnice. Všichni odsouzení byli povinni vykonávat práci, která jim byla přidělena, navštěvovat bohoslužby dle jejich vyznání. Pro negramotné

⁴ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 118. ISBN 80-7368-002-5.

nebo nedostatečně vzdělané trestance, kteří nedovršili 35 let, bylo povinné školní vyučování.⁵

Již v minulých letech byl kladen věznicí důraz, na dokončení povinné školní docházky. Také dnes mají odsouzení daleko větší možnosti, jak si zvýšit své dosažené vzdělání. To považuji za velice přínosné, a to nejen z toho důvodu, že se pro jedince naskytne lepší příležitost v oblastech pracovních, ale také se může lépe integrovat do společnosti.

1.1.2 Vězeňství Československé republiky (1918 – 1939)

Když v roce 1918 převzala nově vzniklá Československá republika od rozpadajícího se Rakouska–Uherska vězeňství, bylo ve velmi špatném a bídém stavu. Dle svých možností byla započata jeho náprava.⁶

Počátkem roku 1919 byla postupně zdokonalována základní legislativní úprava, organizace a správa vězeňství. Zejména byl prohlubován progresivní systém výkonu trestu. Byl založen na postupném zmírňování vězeňského režimu, to vše v závislosti na průběhu nápravy trestanců rozdělených do tří disciplinárních tříd. Předpokladem návrhu na podmíněné propuštění z výkonu trestu, které bylo uzákoněno v roce 1919, bylo převedení do první třídy. V roce 1928 bylo v Československé republice (ČSR) 6 mužských trestnic. Výkony trestů byly od 1 roku až po doživotí. Dvě trestnice byly pro ty, kteří byli poprvé trestáni a pro polepšitelné recidivisty. Pro tyto jedince to byly trestnice Plzeň a Leopold. Pro nepolepšitelné trestance byly trestnice Kartouzy a Ilava. Trestnice Mírov byla určená pro choré a invalidní odsouzené. V Mikulově byl trestní ústav pro mladistvé do 20 let s trestem nad 6 měsíců. Také existovala i samostatná ženská trestnice pro mladistvé – Řepy u Prahy. V trestničních odděleních krajských soudních věznic, byly vykonávány tresty žaláře od 6 měsíců do 1 roku. Mužští trestanci s tresty bez možnosti podmíněného propuštění byli po dvou třetinách vykonávaného trestu přemístěni do tzv. přechodného ústavu, který se nacházel v Leopoldově. V polepšovnicích nebo trestních ústavech si svůj trest vykonávali mla-

⁵ KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

⁶ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 36. ISBN 80-86708-30-6.

diství. Vězeňství bylo řízeno centrálně příslušným odborem. Tento odbor se nacházel na ministerstvu spravedlnosti, které úzce spolupracovalo s Mezinárodní komisí pro trestní právo a vězeňství. Dohled nad samotným výkonem trestu byl prováděn domácími komisaři nebo jej prováděli občanští kontroloři. Od roku 1921 toto pověření bylo vykonáváno úředníky ministerstva spravedlnosti.⁷

1.1.3 Vězeňství v Protektorátu Čechy a Morava (1939 – 1945)

Poté, co se ČSR rozpadla a vznikl tzv. Protektorát Čechy a Morava, zůstal v podstatě zachován vězeňský a justiční systém. Veškeré normy vydávány protektorátní vládou byly schvalovány říšským protektorem. Koordinovat a sledovat činnost ministerstva s německými úřady měl na starosti pověřenec Úřadu říšského protektora. Vězeňská zařízení jako soudní věznice a trestnice byly využívány zčásti nebo zcela pro potřeby německé justice. To se týkalo i potřeb tajné státní policie, tedy gestapa. Právě tyto orgány nacistické okupační správy měly výhradní pravomoc řešit tzv. trestné činy, které byly spáchány proti Velkoněmecké říši. V této souvislosti spadaly pod jejich výkon soudní pravomoci i občané protektorátu. Často existovalo v jednotlivých soudních věznicích a trestnicích dvojí vedení. Jednak vedení protektorátní – české, které zpravidla zajišťovalo provozní činnost, a také vedení říšské – německé. To zajišťovalo jejich využívání pro vazební účely nacistických soudů a pro vyšetřovací účely gestapa. Personál protektorátní správy vězeňství byl na všech stupních nucen složit slib věrnosti Adolfu Hitlerovi, který byl vůdcem Velkoněmecké říše. Také musel složit zkoušku z německého jazyka. Nejčastěji v souvislosti s protinacistickým odporem byli v letech 1939 – 1942 vyšetřováni gestapem zaměstnanci protektorátního vězeňství. Jednalo se o 72 zaměstnanců, mezi kterými byli nejčastěji dozorcí. Domácí komisaři i nadále měli dohled nad výkonem trestu. Zejména však měli dohled nad výkonem trestu úředníci nově zřízené Generální inspekce vězeňství pro výkon nejvyššího dozoru nad soudními věznicemi a trestními ústavy. Tato působnost dozoru, všeobecná práva a řízení

⁷ KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

byla po dobu protektorátu několikrát změněna. V roce 1943 byla přenesena na vrchní soudu, ovšem v roce 1945 se její působnost vrátila ministerstvu spravedlnosti.⁸

1.1.4 Obnova československého vězeňství (1945 - 1952)

Zejména v padesátých letech zaznamenalo české vězeňství citelný úpadek. Státní trestně-právní politika směřovala uplatňováním generálního útisku k potlačení projevů občanského principu. Sociální jevy, které se vymykaly předpisům a nařízením prováděné státem, byly uměle kriminalizovány. Pro prosazování politických, hospodářských a jiných státních zájmů bylo trestní právo zneužíváno. Za „nepřátele socialismu“ byli považováni pachatelé trestné činnosti. K jejich „převýchově“ měl sloužit nehumánní způsob výkonu trestu odnětí svobody.⁹

O umístování do vězeňských zařízení po osvobození od německé nacistické okupace rozhodovaly revoluční národní výbory. Až koncem roku 1945 bylo řízení a správa soudních věznic a trestních ústavů vráceno do kompetencí ministerstva spravedlnosti. Mimořádné lidové soudy odsuzovaly nacistické zločince, zrádce a také kolaboranty, kteří byli nazýváni retribučními vězni.¹⁰

1.1.5 Československé vězeňství podle sovětského vzoru (1953 – 1965)

V československém vězeňství v letech 1953 – 1955 vrcholil tzv. třídní výkon trestu. Tento výkon trestu uplatňoval co nejtvrďší podmínky u politických vězňů, nazývaných protistátními. Jako celek bylo vězeňství dne 1. 1. 1953 převedeno do působnosti ministerstva národní bezpečnosti. To však koncem roku zaniklo a veškeré plnění úkolů bylo převzato ministerstvem vnitra. V tomto roce byl vydán Řád nápravných zařízení, který stanovil dle vzoru Sovětského svazu novou strukturu tzv. nápravných zařízení. Zařízení byla rozdělena dle stupně střežení do 6 typů. Odsouzení byli zařazováni do jednotlivých typů dle povahy

⁸ KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

⁹ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 36. ISBN 80-86708-30-6.

¹⁰ KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

trestného činu a podle závažnosti provinění. To vše bylo rozhodující při zařazení do nástupu výkonu trestu. Pro další odlišnosti odsouzených ve výkonu trestu byl vydán Řád pro nápravně pracovní tábory. Ten také vycházel ze sovětských zkušeností a stanovil 4 typy táborů pro využívání vězeňské práce. Ještě v roce 1961 byla v Řádu kategorie tzv. třídních nepřátel. Tito jedinci vykonávali trest v nejpřísnějších podmínkách a byli zásadně umisťováni na fyzicky namáhavé a hůře placené práce. Zvláště nebezpeční odsouzení byli umisťováni do zvláštního oddělení – Leopoldov, Valdice, Plzeň, Pardubice.¹¹

1.1.6 Reforma československého vězeňství (1965 – 1989)

Československý systém vězeňství se v polovině 60. let stal již politicky neudržitelným z hlediska mezinárodních požadavků na vězeňství. V roce 1957 byl vydán zákon č. 59/1965 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. V souladu s tímto zákonem soudy zařazovaly odsouzené k výkonu trestu odnětí svobody do tří nápravně výchovných skupin. Do první skupiny byli zařazeni ti, jež byli za své činy trestáni prvně a za trestné činy, které byly pro společnost nejméně nebezpečné. Do druhé skupiny byli zařazeni poprvé trestaní jedinci, jejichž trestné činy byly závažnější. A také ti, kteří v posledních 10 letech spáchali trestný čin, který byl úmyslný. Do třetí nápravně výchovné skupiny byli zařazeni zvláště nebezpeční recidivisté, pachatelé společensky nejzávažnějších trestných činů, včetně tzv. trestných činů, které byly spáchány proti republice. Jednalo se především o činy jako vlastizrada, rozvracení republiky, teror nebo sabotáž aj. Také mohl být trest soudně zpřísněn umístěním do tzv. zostřené izolace. Dle nového zákona mohli vstupovat do vězeňství středoškolsky a vysokoškolsky vzdělaní odborníci, kteří v něm působili jako vychovatelé, sociální pracovníci, pedagogové a psychologové. Vězeňství bylo v roce 1986 převedeno z působnosti ministerstva vnitra do kompetencí národních ministerstev spravedlnosti, a to jak českého, tak i slovenského. Svou činnost začal v rámci reformy vězeňství rozvíjet Výzkumný ústav penologický, který sídlil v Praze. Tento ústav se zabýval studiem osobnosti vězněného zločince a tím, jaké jsou možnosti jeho nápravy. Na úpadku Výzkumného peno-

¹¹ KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

logického ústavu se podílela normalizační opatření ve vězeňství. Úpadek nastal na počátku 80. let. Kontrolní činnost věznicí a nápravně výchovných ústavů byla svěřena správě Sboru nápravné výchovy. I nadále ji vykonávali okresní a krajští dozoroví prokurátoři.¹²

1.1.7 Reforma českého vězeňství (1990 – 1992)

České vězeňství na počátku devadesátých let bylo prostoupeno tísnivou atmosférou, která byla spojená s morálním a profesním rozkladem vězeňského personálu. Zaměstnanci již nemohli aplikovat předchozí militantní a represivní praxi, a to mnohdy zapříčilo, že nebyli schopni přijmout a aplikovat moderní poznatky z penologie. Očista od zkompromitovaných a neschopných osob se ocitla na pořadu dne a byla provedena velmi radikálním způsobem. Z celkového počtu 7500 příslušníků tehdejšího Sboru nápravné výchovy bylo uvolněno 1500 osob. Tato personální výměna pokračovala i nadále. Postupem času se začala utvářet Vězeňská služba České republiky, přicházeli noví lidé, zaměstnanci.¹³

Zásadním a důležitým krokem k odstraňování důsledků tzv. normalizace ze 70. a 80. let bylo udělení amnestie. Amnestie byla udělena za tzv. trestné činy, které byly spáchány proti republice a za další činy. Dne 8. 12. 1989 bylo propuštěno na základě amnestie 52 vězňů. Dne 1. 1. 1990 vyhlásil nově zvolený prezident republiky Václav Havel velmi širokou amnestii, při které zůstalo ve věznicích a nápravných výchovných ústavech 6000 vězňů, a to z celkového předchozího počtu 22 000 vězňů osob. I nadále v průběhu amnestie pokračovalo šetření komisí České národní rady. To se promítlo do prozatímní úpravy práv a povinností vězňů v ústavních rádech. Po zrušení trestu smrti byl zaveden trest doživotní.¹⁴

¹² KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

¹³ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 37. ISBN 80-86708-30-6.

¹⁴ KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

1.1.8 Činnost vězeňské služby ČR (1993 – 2009)

Dne 1. 1. 1993 byla zřízena Vězeňská služba ČR, která v oblasti vězeňství nahradila Sbor nápravné výchovy. Jedná se o službu, která byla zbavena přímého vlivu politických stran, přebytných a zbytečných militantních prvků, byrokracie a centralizace, které byly neúčinné. Odpovědnost za její činnost byla svěřena do rukou generálního ředitele, který byl jmenován ministrem spravedlnosti. Posíleny byly i pravomoci ředitelů vazebních věznic a věznic. Jednalo se zejména o oblasti personální a ekonomické. V souladu s požadavky, které se týkaly dodržování základních lidských práv a občanských svobod, byl vydán zákon č. 293/1992 Sb., o výkonu vazby. Ten ustanovil, že obvinění mohou být podrobena jen takovým omezením, která jsou nutná pro trestní řízení. Zákon č. 294/1994 Sb., který byl později změněn a doplněn zákonem č. 59/1956 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, byl vydán s cílem prohloubit humanizaci a odborné zacházení s odsouzenými. Především pomocí těchto úprav došlo k novému pojmenování a členění zařízení, které slouží k výkonu trestu. Jedná se o věznice s dohledem, dozorem, ostrahou a zvýšenou ostrahou. Rozhodnutí do jakého typu vězení bude vězeň umístěn nebo přeřazen, měl ve své kompetenci soud. Mladiství jsou zařazováni do zvlášť vyčleněných věznic. Dva základní typy věznic se nezměnily ani po vydání zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody. Vnitřní kontrolní činnost ve vězeňství řadíme k jednomu z nejdůležitějších úkolů generálního ředitelství Vězeňské služby České republiky a odboru generální inspekce ministerstva spravedlnosti. Právě tyto příslušníci, státní zástupci, poslanci a inspekční instituce při Radě Evropy a Organizace spojených národů začaly vykonávat dohled nad výkonem vazby a trestu.¹⁵

1.2 Vězeňská zařízení

Vězeňská zařízení můžeme obecně definovat jako organizace, které zajišťují péči o vězně. V České republice, na rozdíl od některých jiných zemí, jsou vězeňská zařízení výhradně státními organizacemi, které můžeme rozdělit do několika skupin.

Prvním typem instituce je tzv. vazební věznice. V této instituci se nachází vězni, kteří vykonávají výkon vazby, to znamená ještě před pravomocným odsouzením. Na vězně ve vý-

¹⁵ KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.

konu vazby nahlížíme jako na nevinné – presumpce nevinny. Tyto vězně nazýváme jako obviněné nebo obžalované.¹⁶ V této fázi, je tedy podstatné a nesmírně důležité brát v úvahu, že dokud je obviněný ve výkonu vazby, musíme na něj pohlížet jako na nevinného a musíme vytrvat, dokud příslušný orgán nevydá jiné rozhodnutí.

Druhým typem vězeňského zařízení je tzv. věznice. Vězně umístěné do věznic nazýváme odsouzenými. Zde si pachatelé vykonávají výkon trestu odnětí svobody po pravomocném rozhodnutí soudu.¹⁷ Jedná se o nejdůležitější vězeňské zařízení.¹⁸

Mezi třetí typ instituce řadíme tzv. speciální vězeňské zařízení, kterými jsou např. vězeňské věznice, věznice pro výkon trestu u vězňů s psychopatickou strukturou osobnosti nebo Institut vzdělávání.¹⁹

¹⁶ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 120. ISBN 80-7368-002-5.

¹⁷ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 120. ISBN 80-7368-002-5.

¹⁸ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 46. ISBN 80-86708-30-6.

¹⁹ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 120. ISBN 80-7368-002-5.

2 NORMY A SANKCE

Pokud se v předložené práci zabýváme problematikou vězeňství, neobejdeme se bez vyjasnění pojmů sankce a normy. Sankce je reakce okolí na naše chování, hrozí když nedodržujeme normy.

2.1 Vliv norem a sankcí na konformitu

Společenská pravidla nebo normy dodržujeme nejčastěji. A to z důvodu, že jsme si na ně v procesu socializace zvykli.

Sankce jsou součástí všech společenských norem. Podporují konformitu a chrání před nepřizpůsobivým jednáním. Sankcí se stává jakákoliv reakce ostatních na chování jednotlivce nebo skupiny, jejichž cílem je zajistit dodržování daných norem. Sankce mohou být pozitivní nebo negativní. Pozitivní ve formě odměny za konformní jednání a negativní, což je trest za nekonformní jednání. Dále sankce mohou být děleny jako formální a neformální. Pokud hovoříme o pevně stanovené skupině jedinců nebo organizacích, kde je jejich úkolem zajistit dodržování určitých norem, jedná se o formální sankce. Za neformální sankce lze považovat méně organizované a spontánnější reakce nepřizpůsobivého jednání. Hlavní typy těchto negativních formálních sankcí v moderních společnostech jsou v kompetenci soudů, vězení a policie. Ta má za úkol provinilce předat k souzení, popřípadě k potrestání. Formální sankce představují zákony, které jsou definovány vládami jako pravidla. Tyto pravidla musí každý občan daného státu dodržovat. Jako příklady negativních formálních sankcí můžeme zmínit pokutu, odnětí svobody i popravu. Pozitivních sankcí, které by odměňovaly dodržování zákonů, je velmi málo. Ovšem v mnoha oblastech společenského života se s těmito sankcemi setkáme.²⁰ Je zcela zřejmé, že sankce nemusí a nejsou každým jedincem dodržovány.

²⁰ GIDDENS, A. *Sociologie*. 1. vyd. Argo: 1997. s. 186-187. ISBN 80-7203-124-4.

3 TREST

Delikventní chování některých členů společnosti bylo příčinou toho, že společnost byla donucena k tomu, aby si vytvořila systém obranných mechanismů. Tyto mechanismy se ruku v ruce s vývojem státu a tím i práva staly uzákoněnými. Historicky se trest vyvíjel z práva pomsty a byl realizován jako akt odplaty.²¹ „Trest je obecně následné opatření po předchozím provinění.“²²

V následujících kapitolách se budeme zabývat obecně trestem, jeho možnými podobami a také tím, jaký účel a funkci má splňovat.

3.1 Druhy trestů

Pravomocným rozhodnutím soudu může být stanoven trest odnětí svobody. Délku trestu umožňuje současná právní úprava ve dvou variantách:

1. varianta: trest odnětí svobody do dvanácti let
2. varianta: trest výjimečný. Výjimečný trest má dvě možné varianty. První je výjimečný trest v trvání patnáct až 25 let a druhá je trest odnětí svobody na doživotí.

Trestním zákonem jsou umožněny i jiné tresty, než jakým je odnětí svobody. Tyto tresty lze udělit samostatně nebo společně se samotným trestem odnětí svobody. Jedná se o tyto tresty:

- ztráta čestných titulů a vyznamenání
- ztráta vojenské hodnosti
- zákaz činností
- propadnutí majetku
- peněžitý trest
- propadnutí věci

²¹ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. Díl 1: Úvod do teorie trestu a trestání*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. s. 24. ISBN 978-80-7372-203-6.

²² MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 114. ISBN 80-7368-002-5.

- vyhoštění
- zákaz pobytu

Eventuálně lze trestním zákonem uložit současně několik výše uvedených trestů. U lehčích trestných činů může mít trest odnětí svobody podobu podmíněného odsouzení. Pokud pachatel neporuší tzv. podmínku, ve které se nedopustí trestného činu, nemusí tento trest nastoupit. Nepodmíněnými tresty nazýváme tresty odnětí svobody.²³

3.2 Účel trestu

Trestním zákonem je účel trestu vymezen následovně: „*účelem trestu je chránit společnost před pachatelem trestných činů, zabránit odsouzenému v dalším páchání trestné činnosti a vychovat jej k tomu, aby vedl řádný život a tím působil výchovně i na ostatní členy společnosti.*“²⁴

Výkonem trestu nesmí za žádných okolností utrpět lidská důstojnost. Popsaný účel trestu zobrazuje i jeho funkci, která vede k odstrašení pachatele od další trestné činnosti. Mimo jiné plní funkci odstrašení všech ostatních v podobné situaci. Účel výkonu trestu je zákonými definicemi zobrazen v několika rovinách. Trestním zákonem je pojednán maximalisticky, což znamená, že se v praxi nedá vždy uskutečnit. Napříč tomu, minimalistické pojetí účelu trestu znamená, aby alespoň nedošlo ke zhoršení situace, ve které se jedinec nacházel před výkonem trestu odnětí svobody. Tedy, aby osobnost vězně, který byl propuštěn, nebyla ještě lépe „zformovaná“ pro další páchání zločinů, než před nástupem výkonu trestu. Také lze říci, že jde o to, aby samotný propuštěný nebyl trestem v žádných směrech postižen tělesně, psychicky, sociálně a ekonomicky. To je skoro nereálné a idealistické.²⁵

²³ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 114. ISBN 80-7368-002-5.

²⁴ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 115. ISBN 80-7368-002-5.

²⁵ MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. s. 115. ISBN 80-7368-002-5.

3.2.1 Tři mechanismy účelu trestu

Jak již bylo zmíněno, hlavním účelem trestu a to ve smyslu trestně právním, je účinná ochrana společnosti. Karel Netík (1991) uvádí tři mechanismy účelu trestu:

1. Pouhá izolace pachatele: tato izolace pachatele se týká těch, jejichž resocializace nebo pozitivní korekce chování je z velmi různých důvodů omezená a zároveň velmi nepravděpodobná. Jejich pobyt na svobodě je nebezpečný.

Pokud se odsouzený nachází ve výkonu trestu odnětí svobody – uvnitř vězeňských zdí, je mu téměř znemožněno páchat trestnou činnost mimo věznicí.²⁶
2. Odstrašení: jeho omezená účinnost je potvrzena zkušenostmi lidstva. Převážně totiž působí jako brzdicí mechanismus pro ty, kteří se sociálně patologického chování dopustí pouze výjimečně. Pro většinu znamená hrozba trestem úzkost.
3. Regulace chování: tímto se zejména rozumí změna chování ve smyslu opuštění nežádoucích návyků, vazeb, sociálních skupin, způsobů chování, hodnotové orientace apod., které hrají významnou roli v příčinném vzorci kriminálního chování. Je potřeba mít stále na paměti vzájemnou provázanost osobnostních, sociálních, behaviorálních a situačních fenoménů, které jsou především v případě vlastností osobnosti, schopností, poruch chování či poruch osobnosti jen velice obtížně ovlivnitelné.

Pro nás a naše chápání má trest dvě základní roviny. V první rovině je námi chápán jako ochrana společnosti před pachateli trestných činů a poté jako korektivní úloha, neboli kompenzace chyby.²⁷ Pokud by trest splnil svůj účel, mohlo by zcela vymizet páchaní trestné činnosti. To však považuji za nereálné a idealistické. Trest na jedince působí individuálně a zdá se, že pro mnohé nemá význam.

²⁶ HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. 2. vyd. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. s. 43. ISBN 80-86708-30-6.

²⁷ SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. Díl 1: Úvod do teorie trestu a trestání*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. s. 19-20. ISBN 978-80-7372-203-6.

3.3 Funkce trestu

Trest neslouží, jak již bylo zmíněno, pouze jako opatření proti předchozímu provinění. Musí splňovat i řadu funkcí.

3.3.1 Ochranná funkce trestu

Výkonem trestu by měla být zajištěna hlavně ochrana společnosti před pachateli trestných činů. Tato ochranná funkce trestu je zakotvena v trestním zákoně. I přes velkou rozmanitost cílů trestání by měl trest vždy zůstat prostředkem, kterým se bude společnost bránit proti pachatelům provádějící trestnou činnost. Základní funkcí trestu a smyslem každého trestání je ochrana společnosti. To vše je výraz obranné reakce společnosti vůči tomu, kdo narušil její pravidla.²⁸

3.3.2 Individuálně-preventivní funkce trestu

Tato funkce je zakotvena v principu znemožnění pokračování a dalšího páčání trestné činnosti těmito osobami a také ve výchovném působení na odsouzené osoby. Poté vyjadřuje snahu přimět pachatele trestných činů k tomu, aby respektovali zákony. A aby se již nadále nedopouštěli trestné činnosti, a to z nedostatku příležitostí nebo z obavy před dalším trestem. Při zabránění páčání další trestné činnosti, jde také o to, aby se ve vědomí pachatele vytvořily či posílily psychické zábrany proti páčání další trestné činnosti, a aby se vyvrátily představy beztrestnosti spáchaného činu pachatelem.²⁹

3.3.3 Generálně-preventivní funkce trestu

Poslání této funkce trestu spočívá v tom, že má působit obecně na občany. Má je varovat před spácháním trestného činu a v neposlední řadě poukázat na neodvratnost trestu.³⁰

²⁸ NEDOROST, L. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 23. ISBN 80-210-1114-9.

²⁹ NEDOROST, L. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 23-24. ISBN 80-210-1114-9.

³⁰ NEDOROST, L. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 1995. s. 24. ISBN 80-210-1114-9.

4 TREST SMRTI – ABSOLUTNÍ TREST

V naší republice byl tento trest Českou a Slovenskou federativní republikou zrušen dne 1. července 1990 zákonem č. 175/1990 Sb.³¹ Dne 2. února 1989 se v ČR uskutečnila poslední poprava.³²

Jak je již uvedeno v předchozí kapitole, je trest vhodnou formou potrestání za spáchání trestného činu. Ovšem, když se s někým pustíte do diskuze ohledně stanovených trestů a jejich délky za spáchanou trestnou činnost, posloucháte názory, že délka trestu je nedostačující. Kriminalita a brutalita neustále roste, a to i u mladší populace. Jednoduše trest neodpovídá spáchanému zločinu. Proto mnozí trest smrti i v této době, považují za vhodnou formu jak předcházet brutálním trestným činům a jak docílit toho, že se sníží kriminalita.

Trest smrti byl součástí lidstva od pradávna a v mnohých zemích slouží k potrestání zločinců i nadále. I přesto, že trestání tímto způsobem je již 20 let u nás zrušeno, mne zaujal pohled do historie právě tohoto absolutního trestu. Samotného člověka při studiu odborné literatury až udivuje, kolik lze vymyslet způsobů, abychom člověka zbavili života. Jedná se o velmi promyšlené tresty, které mají život ukončit co nejpomalejším způsobem, pokud možno v největších bolestech nebo poskytnout okamžitou smrt.

Ve své práci chci tedy nastínit rozmanitost způsobu vykonávání již zmíněného trestu smrti. Popsat jeho vývoj od historie až po současnost.

Tato práce nemá za úkol vnucovat jakýkoliv názor.

4.1 Trest smrti v Československu v letech 1918-1990

Přesně 15 osob bylo popraveno po dobu trvání samostatného československého státu v letech 1918 až 1938. Přímo v pankrácké věznici bylo v letech 1943 až 1945 popraveno 1079 osob. V letech 1945 až 1989 bylo popraveno 1176 osob.³³

³¹ LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. s. 12. ISBN 80-86621-09-X.

³² BESTOVÁ, C.C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 1996. s. 142. ISBN 80-85765-56-X.

4.1.1 Pankrácká sekyrárna

Pokud v letech 1918 až 1938 bylo popraveno v Československu 15 osob je zřejmé, že se situace radikálně změnila. K této změně došlo po německé okupaci. Právě v této době proslula pankrácká věznice. Právě v ní své poslední chvíle prožívali ti, kteří byli odsouzeni německým soudem, a to za politické a hospodářské delikty, ovšem i za kriminální činy. Popravy se konaly v Drážďanech, kam byli pachatelé odvázeni. Jelikož vzrůstal počet rozsudků smrti, bylo oddělení německého soudu vybaveno gilotinou, a to v roce 1943. Takto vznikla pověstná sekyrárna. Popravy byly prováděny od 5. dubna 1943 do 26. dubna 1945. Kat Alois Weiss si do popravčí knihy o 39 stranách s německou důkladností zaznamenal jména všech popravených. U jmen 1079 popravených si zaznamenal i přesný čas. Tato popravčí kniha končí zápisem pěti poprav, které byly vykonány dne 26. 4. 1945 po 16. hodině. V noci z posledního dubna na prvního května, byla gilotina rozmontována a její část se sekyrou hozena do Vltavy u Karlova mostu. Samotná sekyra neboli břit gilotiny vážil 80 kilogramů.³⁴ Nacisté popravčí nástroj svrhli do Vltavy, ale podařilo se jej vylovit.³⁵

- **Zajatý řád pankrácké věznice**

Po brzké snídani na oddělení smrti přijel v půl deváté ráno státní zástupce. Právě on přečetl jména těch, kteří měli být popraveni. Vrchní dozorce nechal odsouzené v poutech předvést před státního zástupce, který jim přečetl ustálenou formuli: „*Ve jménu vůdce a říšského protektora se vaše žádost o milost zamítá a zároveň se vám oznamuje, že rozsudek bude vykonán dnes po 16. hodině.*“³⁶

Následně byli odsouzení odvedeni do přípravné cely, kde mohli ještě s rukama svázanýma vpředu napsat poslední dopis. V půl čtvrté odpoledne dorazili kati, ve čtyři hodiny zasedli v první místnosti sekyrárny státní návladní, soudní rada, lékař a také zapisovatel. Poté dva

³³ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 371. ISBN 80-86182-05-3.

³⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 371-372. ISBN 80-86182-05-3.

³⁵ KALCŮ, D. 20 let bez kata. *Týdeník Květy*. 2010, č. 10, s. 72. ISSN 0862-898X.

dozorci předvedli odsouzeného před státního návladního. Odsouzený byl oblečen pouze do spodního prádla, jeho ruce byly spoutány dozadu. Státní návladní přečetl jméno, které odsouzený potvrdil. Pomocník stojící vedle vzal odsouzeného za ruku. Druhou rukou mu zakryl oči a dovedl ho ke gilotině, která byla ve druhé místnosti. Místnosti byly od sebe odděleny pouze černým závěsem. Poté pacholci odsouzence nadzvedli, položili jej na lavici a shora ho jeden přidržel. Hlava odsouzeného spočívala v prohlubni na krk. Kat v té chvíli spustil sekyru, ta otřásla celou budovou. Ještě krvácející tělo bylo naloženo do hrubé, neohoblované truhly, a to i s useknutou hlavou. Truhla byla přenesena do třetí místnosti. Krev se opláchla vodou, sekyra byla vyzdvižena a docházelo k opakování celého procesu. Truhly s těly a stále kapající krví byly odvezeny do krematoria, kde byly zpopelněny příslušníky gestapa. Popel byl vsypán do jam vedle krematoria.³⁷

4.1.2 Trest smrti po roce 1945

Nový trestní zákon č. 86/1950 Sb., byl vydán dne 12. července 1950. V tomto zákoně zůstal trest smrti nedotčen. Paragraf 29 uvádí, že trest smrti se vykonává oběšením a v době zvýšeného ohrožení státu dokonce i zastřelením. Jeho užití bylo rozšířeno i na delikty politického charakteru. V padesátých letech pankrácká věznice sloužila k výkonu trestů politických vězňů. O život přišlo v letech 1949-1953 v Československu více než dvě stovky odsouzených. V roce 1960 byla provedena poslední politická poprava.³⁸ Téměř 90 % odsouzených bylo popraveno právě z politických důvodů.³⁹

Oficiální popravování v pankrácké věznici bylo běžné. Ovšem popravovalo se i jinak. Ve sklepě pod nemocnicí v cele, která se nazývala „Sklad léků“ byli lidé např. usmrcováni na zvláštním stole, kdy jim byl zlomen vaz. Řada z těchto lidí byla po letech rehabilitována.

³⁶ LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. s. 17. ISBN 80-86621-09-X.

³⁷ LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. s. 18. ISBN 80-86621-09-X.

³⁸ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 372-373. ISBN 80-86182-05-3.

³⁹ LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. s. 18. ISBN 80-86621-09-X.

Nepopravovalo se pouze v Praze. Do roku 1955 se popravovalo v řadě dalších měst (např. Brno, Uherské Hradiště atd.). Tyto popravky byly vykonávány na vnějších prostranstvích. Ale právě v tomto roce se vykonávání poprav centralizovalo do Prahy a Bratislavy. Pro tyto popravky byly zřízeny popravčí cely a exekuce se přenesly dovnitř. Posledním popraveným v Československu byl dne 2. února 1989 pětinasobný vrah. V následujícím roce byl zákonem č. 175/1990 Sb. trest smrti zrušen.⁴⁰

4.2 Způsoby vykonávání trestu smrti

Trest smrti má mnoho podob, a také velkou rozmanitost způsobů, jak odsouzeného připravit o život. Samotné tresty jsou součástí lidstva již od samého počátku, proto snad nelze říct s určitou přesností, jaká forma trestu smrti byla použita jako první.

Všechny popravky a způsoby jakéhokoliv trestání se prováděly veřejně, kromě osob, které byly šlechtického nebo vysokého stavu. Poprava měla plnit řadu funkcí, které by bez přítomnosti veřejnosti tyto funkce jen stěží splnily. Nešlo pouze o usmrcení zločince, ale především o odstrašující účinek.⁴¹

Cílem této kapitoly je seznámení se s vývojem trestu smrti. Existuje mnoho jednotlivých způsobů vykonávání trestu smrti. Proto tedy uvádím dělení dle Ludwiga Barinnga, který trest smrti zobrazuje ve třech knihách. Tresty smrti spáchané v rukou božích, v rukou katových a pomocí popravčích strojů.

4.2.1 V rukou božích

Původ samotných trestů smrti, které byly používány po vícero časových obdobích a na větších územních celcích, je zahalen do mnoha tajemství. Tyto tresty jsou spjaty i s četnými legendami a mýty. Z prastarých hrdelních trestů patří k nejznámějším ukřižování. Tento druh popravky lze zařadit do skupiny nejstarších druhů poprav. Odráží se v něm lidská nechuť vraždit spolubližní přímo svou vlastní rukou. Nikdo nedokázal odhalit mechanismy

⁴⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 372-373. ISBN 80-86182-05-3.

⁴¹ DÜLMEN, R. *Divadlo hrůzy: soudní praxe a trestní rituály v raném novověku*. 1. vyd. Praha: Rybka, 2001. s. 136. ISBN 80-86182-44-4.

změn počasí, příčiny zemětřesení, důvod přílivu a odlivu nebo to, co zapříčinilo ničivý lesní požár. Člověk byl vydán na milost a nemilost přírodě, která ho ohrožovala, ale současně i živila. Pokud se lidé chtěli zbavit někoho nežádoucího ze svého společenství, uchýlili se k přírodním silám. Kdo by byl tak odvážný, kdo by na ně vztáhnul ruku a tím by přivolal na sebe krutou pomstu duší zabitých jedinců? Přímou v této situaci se nabízely přírodní živly. Právě síla přírody převyšovala chabé lidské možnosti a plnila očistnou úlohu. Pokud moře pohltilo jakékoliv množství mrtvol, nijak se nezměnilo. Oheň také mohl spálit libovolné množství mrtvol a plameny šlehaly dál. Tyto živly zabíjely, aniž by se poskvrnily.⁴²

- **Kříž**

Samotný trest formou ukřižování znali Egypťané, Židé, Kartaginští, Peršané. V Makedonii, v Řecku a v římské říši, byl tento trest vyhraněn otrokům a za určitých okolností i velkým zločincům, pokud bylo zapotřebí je zvlášť ponížit.⁴³

Původní formou ukřižování bylo přivázání ke stromu. Tito zločinci mohli zemřít několika způsoby, aniž by na ně člověk vztáhnul ruku. Odsouzení umírali hladem, žízní nebo pod palčivými paprsky. Také smrti napomohla divoká zvířata drásající jejich tělo. Postupem času docházelo k tomu, že se trest měnil v něco víc, než jen pouhé odstrašení provinilce. To však trvalo velmi dlouho. Na jedné straně šlo o uspokojení spravedlnosti a na druhé o to, aby u těch, kteří v sobě chovali zárodky zla nebo náchylnosti k zločinu, byli zastrašeni. Ze stromu se stal kůl, který bylo možné vztyčit kdekoliv, kde procházel dostatečný počet lidí. Zločinec visel na kůlu tak vysoko, aby na něj bylo vidět ze všech stran. Přivazování bylo usnadněno přidáním příčného dřeva, které mělo zabraňovat tělu před sklouznutím dolů. Na kříži umírali otroci, rebelové, piráti a lupiči. V pozdějších dobách se tomuto trestu nevyhnuli ani křesťané. Na kříži zemřel také Kristus, který byl považován za rozvraceče pořádků. Poprava proběhla přesně dle zavedeného římského rituálu. K těmto zvyklostem

⁴² BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 11-12. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁴³ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 55. ISBN 80-86182-05-3.

patřilo bičování, vytahování pomocí provazů, probíjení nohou a rukou za pomoci hřebů. Trvalo několik hodin, než odsouzenec podlehl svému utrpení. Smrt na kříži byla stejně potupná jako pozdější oběšení nebo naražení na kůl. Tudíž tuto smrt nemohl podstoupit žádný z římských občanů. Císař Konstantin tento trest zrušil, jelikož se kříž stával symbolem Kristovy mučednické oběti.⁴⁴

- **Kámen**

Mezi nejstarší tresty Starého zákona patří ukamenování, které probíhalo „jednodušeji“. Provinilec byl nejprve shozen ze skály a poté byl případně ještě za živa zasypán kameny. Byl tak ukryt pod přísnými Hospodinovými zraky. Stávalo se i to, že ke kamenování neboli lynčování docházelo i bez rozsudku. Nikdo tak nebyl katem a vina byla rozdělena mezi všechny. Výbuchy kolektivního násilí jsou známy i dnes. Ovšem vždy musí být někým konkrétním podmíněny. Kamenování nebylo nikdy omezeno na jediný kulturní okruh. Vyskytovalo se všude tam, kde bylo kamení a dostatek lidí. Tam, kde nebyly strmé skály a útesy, se uplatňovala druhá část kamenování. Pohřbení za živa. Zločinec byl shozen do rašeliniště, kde byl zaházen hroudami hlíny. Čímž zmizel z očí bohům a byl navěky odstraněn z řad obce. Tento druh popravky nevyžadoval prolévání krve, proto se uplatňoval při zabíjení žen, jejichž krve se germánští válečníci štítily.⁴⁵

- **Voda**

Významnou roli v životě raných lidských kultur hrála voda. Již první sídliště vznikala na březích jezer, moří a v údolích řek. Voda sloužila nejen jako možnost pohodlné přepravní cesty, ale také nabízela velkou škálu ryb. Pohybující se vlny a proudící toky, byly prvkem neustále se opakující čistoty, a to proto, že odplavily vše, co do nich člověk hodil. Jednoduše to, co člověk nechtěl už nikdy spatřit. I právě z tohoto důvodu, začala voda hrát vý-

⁴⁴ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 12-15. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁴⁵ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 15-22. ISBN 978-80-206-0957-5.

znamnou roli při popravách. Právě ona sama se přímo nabízela k tomu, aby z člověka sejmula břemeno, které přicházelo po usmrcení bližního. Stačilo tedy provinilce předat očistným vlnám. Ty s ním naložily dle své vůle. Utopily ho, odnesly nebo vyvrhly na vzdáleném místě. Proč se tedy různé tresty utopením dochovaly po tak dlouhou dobu? Vždyť přece každé město dbalo na dobrou pověst a mělo svého vlastního kata. Šlo nejen o sílu a magickou přitažlivost vody, ale i o vzrušující podívanou a jisté uspokojení obyvatel.⁴⁶

Techniky topení se lišily dle různosti doby a míst. V Německu byli odsouzení často topeni v bahnitých vodách močálů, kde jim hlava byla držena násilně pod hladinou. Odsouzenec mohl být také svázan, jeho tělo se zatížilo kameny, řetězy nebo také mlýnskými kameny. V Anglii a některých severských zemích se odsouzený jednoduše přivázal na jedno místo, kde čekal na to, až ho utopí příliv. Jakmile se plíce zaplní vodou, dochází ke skutečné smrti. V jiných zemích byli odsouzení zavírání do pytle a poté byli vhozeni do řeky nebo do moře.⁴⁷ Římany byl tento trest zpřísněn tím, že do pytle spolu s odsouzeným zašivali zvířata. Ta díky svému strachu kolem sebe kousala a škrábala. Jednalo se o hady, psy, kohouty a občas i o opice.⁴⁸

- **Oheň**

Živel, který se může vyrovnat svou očistnou silou vodě, je oheň. Pohlcuje vše čisté i nečisté, hříšné i nevinné. Zlo, které bylo spálené na popel, přestalo existovat ještě úplněji a dokonaleji než hříšná těla, která byla odnesena proudem vody. Pokud se něčeho opravdu velmi škodlivého chtěla společnost zbavit, zločinci končili v plamenech. Upalování na hranici bylo rozšířeno ve středověké Evropě ještě předtím, než vypukly náboženské třenice a hony na čarodějnice. Smrtí ohněm se trestaly například pohlavní styky se zvířaty, homosexualita a další formy, které byly považovány a nepřirozené sexuální chování. Velmi často

⁴⁶ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 28-34. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁴⁷ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 191. ISBN 80-86182-05-3.

⁴⁸ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 29. ISBN 978-80-206-0957-5.

se sodomie a obvinění z homosexuality pojilo s kacířstvím. A to již mnoho desetiletí před vypuknutím náboženských válek. Toto nepřirozené smilstvo bylo hříchem, ale současně i odpadnutím od pravého náboženství. Právě to bylo příčinou proč v čarodějnických procesech hrálo důležitou roli vyšetřování pohlavního styku s ďáblem. Doznání bylo vynucováno všemi možnými druhy mučení. „Praví“ křesťané se nemohli jinak než spálením na prach zbavit kacířů, zvrhlíků a smilníků.⁴⁹

Trestání smrtí ohněm je staré od dob, co lidstvo samo oheň poznalo⁵⁰. Také je v jejich představách upalování na hranici spjata s úděsnými kacířskými a čarodějnickými procesy. Počátky tohoto trestu však sahají daleko do minulosti. V germánském zvykovém právu jej lze nalézt již dávno před příchodem křesťanství. Trest měl za úkol odpovídat zločinu a způsobit provinilci stejná muka, jako on sám učinil oběti. Velkou pozornost vzbudil proces, který byl veden anglickou a burgundskou stranou proti Johance z Arcu. Johanka, také nazývaná panna Orleánská, byla obžalovaná jako kacířská heretička, která se odklonila od pravé a čisté církevní nauky. A to proto, aby nemohla zasáhnout světská soudní pravomoc. Veškeré protesty byly odvráceny pětadevadesáti členy soudního tribunálu, kteří spojili své doktrinářské síly. Dne 30. května 1431 byla všemi opuštěná, špiclována svými zpovědníky, trýzněná brutálními žalárníky a zastrašována soudci, Johanka veřejně upálena. Její popel byl vhozen do Seiny. Téměř půl tisíciletí trvalo, než se církev v roce 1920 odhodlala zařadit nevinně odsouzenou Johanku mezi mučedníky a svatořečit ji. Ještě několik let před Johancinou smrtí byl upálen český církevní reformátor Jan Hus. Jeho ostatky byly vhozeny do tekoucích vod Rýna. Katolíci, ale i protestanti si metodu umlčení, kterou upalování bylo, velice oblíbili.⁵¹

⁴⁹ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 35-37. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁵⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 97. ISBN 80-86182-05-3.

⁵¹ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 35-42. ISBN 978-80-206-0957-5.

4.2.2 V rukou katových

Nejčastěji se zřejmě při pohledu do dějin trestu smrti setkáme s mečem a oprátkou, tedy smrt oběšením a setnutím. Nelze jednoznačně říci, která z těchto poprav je starší. Kat mohl být v dávných dobách považován za obětního kněze. Při výkonu svého úřadu se dokázal stejně dobře ohánět kamennou či bronzovou sekyrou jako oprátkou, která byla z přírodních vláken. Oběšení se v podstatě se setnutím navzájem liší. Oběšený zůstával sice jen několik okamžiků naživu, ale mnohdy i několik minut. Kat se při pověšení nepotřísnil krví a nemusel se ani dívat. Což se o popravě mečem říci nedá. Tady krev stříkala všude a proudem. Smrt nastala bleskurychle, čímž hranice mezi životem a smrtí byla viditelná.⁵²

- **Sekyra a meč**

Během exekuce byly odsouzenému svázány ruce na zádech. Samotný zločinec byl připoután ke kůlu, také byl svlečen a zbičován. Poté byl sražen na kolena a úderem siročiny s'at. Popravčí se musel pochopitelně v souladu s vynesenými rozsudky zabývat i věšením nebo třeba vplétáním do kola. Ovšem poprava mečem, jež byla doprovázena stříkajícími potoky krve, se řadila mezi nejvyšší zkoušku jeho povolání. Kat si nikdy nemohl být předem na sto procent jistý, že se mu rána povede. Vše se mohlo díky chování popravovaného zločince v několika sekundách zkazit. Kati své meče dokonale strážili. Jelikož setnutí hlavy bylo vždy obtížné, tak se nikdo neodvážil ukončit život cizím náradím. To by mohlo skončit špatně. Tyto popravy nebyly jen tak obyčejným zabíjením. Byly považovány za magickou událost. Jednalo se o výkon hrdelní spravedlnosti nad zločinem, nikoliv o vraždění v boji.⁵³

- **Šibenice**

Byla a i nadále zůstává snad nejvíce nenáviděným symbolem vrchnostenské moci nad životem a smrtí. Právě šibenice téměř vždy stávala na místech, která byla vidět zdaleka. Její podoba se nezměnila, již z dálky bylo každému patrné, co má před sebou. Právě konstruk-

⁵² BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 47. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁵³ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 48-58. ISBN 978-80-206-0957-5.

ce, která byla skládána z dřevěného sloupu s příčným břevnem, se stala známějším znamením spravedlnosti, než taková popravčí gilotina nebo kolo. Pouhá její přítomnost podněcovala fantazii lidu.⁵⁴

Oběšení bylo pokládáno za nejhanlivější způsob poprav. Dle zákona tato smrt nepříslušela šlechticům.⁵⁵ Právě proto ji byli podrobováni ti nejsprostší zločinci. Odsouzenci viseli vysoko bezmocně nad hlavami přítomných diváků. Nikdy jindy nemohli přítomní lidé sledovat tak dokonale útrapy, které se odehrávaly v obličeji zločince. Záškuby v obličeji, pohyby údů, křečovitě vytočení očí a nakonec uvolnění těla po křečovitě agónii, to vše mohlo lidské oko spatřit. Vítr si pohrával s mrtvolou. Podívaná pokračovala i po vykonání poprav. Na šibenici se umíralo dlouho.⁵⁶

Prvními šibenicemi byly rozhodně stromy. Bylo mnohem jednodušší nalézt vhodnou větev, než se pustit do výroby složitějšího popravčího stroje. Z lesů se však trest smrti oběšením přesunul do kulturní krajiny, kdy začaly k odstrašujícímu účelu sloužit stromy na krajních cestách. Odstrašující účinek se tedy zvyšoval. Ovšem lesů a stromů ubývalo, proto se začalo prosazovat věšení na uměle vytvořených konstrukcích. Nejjednodušší konstrukcí byla ta, která byla určena pro dva oběšence. Měla pouze jeden hlavní trám s jedním příčným dřevem. Ze tří, čtyř nebo více pilířů zakotvených do vyzděných šachet a spojených s příčnými břevny, byly zhotoveny složitější šibenice. Počet poprav v novějších dobách klesal z důvodu, že mnohé delikty, za něž se ve středověku věšelo, byly trestány pouze odnětím svobody.⁵⁷

- **Kůl**

Dá se říci, že hlavním důvodem narážení na kůl, jak by se mohlo zdát, nebylo jen co největší pokoření odsouzeného, ale šlo i o to, aby došlo k uspokojení trýznitelů, kteří těmto

⁵⁴ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 63. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁵⁵ SANSON, H. *Tajnosti popraviště: paměti pařížských katů: zločiny, procesy, poprav*. 1. vyd. Praha: XYZ, 2004. s. 33. ISBN 80-86864-12-X.

⁵⁶ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 63. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁵⁷ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 64-75. ISBN 978-80-206-0957-5.

smrtným mukám přihlíželi. Odsouzený dlouhé hodiny trpěl tváří v tvář lidem, kteří kolem něj chodili. Existovaly dva druhy této exekuce. První byla používána především v Orientu, nejspíš pochází z asijského východu. Oběť byla nabodnuta na kůl a takto byla usmrcena. Ze západních zemí pochází druhý způsob, který spočívá v tom, že kůl byl zabodnut do mrtvoly nebo odsouzence pohřbeného zaživa. O skutečné popravě kůlem se dá hovořit pouze v prvním způsobu provedení.⁵⁸

Smrt nastala mnohem rychleji, pokud byl do těla vražen kůl, který měl velmi ostrou špičku. Tento kůl při průchodu tělem poranil řadu orgánů. To způsobilo rozsáhlé rány a krvácení, které vedly k rychlé smrti. Pokud mělo jít o smrt, která by byla taková, aby nedošlo k roztrhnutí nebo probodnutí životně důležitých orgánů, šlo o kůly, jejichž konce byly seříznuty a zakulaceny. Ty zapříčinily, že se orgány odstrčily a odstranily z cesty tak, že se natěsaly okolo kůlu. Smrt byla nevyhnutelná, ale mohla přijít až po několika dnech. To vše zvyšovalo exemplárnost trestu.⁵⁹

- **Kolo**

Trest, který spočíval v tom, že odsouzenec byl za živa zpřelámány kosti v těle, které bylo připevněné ke kolu, se nazýval hrdelní trest, tedy trest smrti lámáním kolem. Tento trest lze považovat za nejstarší, jaké soudy ukládaly.⁶⁰

Lámání v kole patřilo ke složitým způsobům jak usmrtit zločince. Dá se říci, že to spíše připomínalo velmi zdoluhavé mučení, než popravu. Odsouzenec byl zcela svlečen a přivázan ke kolíkům, které byly zatlučeny do země. Také se občas používalo připoutání k trámům. Poté mu kat, který se nad hříšníkem rozkročil, pomocí kola zlámá kosti. To většinou prováděl „zdola nahoru“. Což znamená, že okované kolo, které bylo velmi těžké, spouštěl na holeně, stehna, hrudník, paže atd. Počet těchto úderů byl většinou stanoven při samotném rozsudku. Mnohdy však záleželo na libovůli popravčího. I přes svou krutost

⁵⁸ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 79. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁵⁹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 68-69. ISBN 80-86182-05-3.

⁶⁰ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 155. ISBN 80-86182-05-3.

lámání kolem nemuselo vždy končit okamžitou smrtí. I když byl zlámán „zdola nahoru“ a poté doslova vpleten do kola, v té chvíli ještě žil. Kat mu mohl uštědit milost, když mu dal ránu kolem krku nebo na hrudní koš. Odsouzený byl po vpletení do kola i s popravčím nástrojem vyzdvižen do výše, kde byl vydán napospas havranům. Na živu mohl být ještě několik hodin nebo dokonce i dní.⁶¹

4.2.3 Popravčí stroje

Jako období nazývané věkem rozumu, humanity, racionalismu, osvícenství, skepticismu nebo ztráty iluzí bývá nazýváno osmnácté století. Šlo o dobu, kdy byly objeveny úžasné technické objevy, třeba i nesmyslné, ale šlo o dokonale vymyšlené stroje sloužící k pobavení monarchů.⁶²

- **Gilotina**

Asi nejstarší a nejjednodušší verzi gilotiny je ono prkno nebo fošna. Toto prkno se pohybovalo ve žlábcích dvou postranních sloupků, kdy poté dopadalo na šíji ležícího či klečícího odsouzence. Jeho hlava spočívala na špalku. Je zcela zřejmé, že taková fošna nemohla hlavu rozdělit jen jedním nárazem. V nejlepší případě se podařilo nešťastníka omráčit. K fošně patřila těžká obouručná palice, kterou kat probíjel ranami prkno do týle. To vše dělal tak dlouho, než došlo k oddělení hlavy od trupu. Postupem času došlo k technickým zlepšením. Pod prkno byla upevněna sekyra nebo ocelové ostří a později bylo prkno vyměněno za kovovou naostřenou desku.⁶³

Inspirací pro doktora Guillotina, který hledal způsob, jak by se daly stínat hlavy bez nutnosti spoléhat na šikovnost kata, bylo ponoření mysli do starých archivů. Na nápad jak vytvořit „stroj na stínání hlav“ došel při pohlednutí na rytinu jednoho německého malíře. Gilotina postupem času přinesla trojí základní inovaci. U strojů vytvořených v Anglii, Německu a Itálii, musel odsouzený klečet a hlavu sklonit dopředu. Naopak u gilotiny je zapo-

⁶¹ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 93-96. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁶² BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 107. ISBN 978-80-206-0957-5.

⁶³ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 116. ISBN 978-80-206-0957-5.

třebí, aby odsouzenec ležel na břiše, celé tělo měl vodorovně natažené. To umožní „čistší řez“. Jelikož odsouzený leží nehybně na opěře, nemůže se nijak posunout ani hnout. Čepel tedy dopadne přímo na šíji.⁶⁴

- **Elektrické křeslo**

Vývoj aplikací vědeckých objevů v průmyslu vedl v 19. století k nápadu využití elektrického proudu k usmrcování osob. Tento nápad byl považován za logický a některým lidem se to zdálo být v souladu s všeobecnou ideou pokroku. První elektrický generátor byl předveden v roce 1882. Již v roce 1890 bylo elektřiny využito jako legálního prostředku, který byl použit k výkonu poprav. Vznik elektrického křesla je důsledek ekonomického a technického zápolení mezi dvěma soupeřícími firmami. Jedná se o střídavý a stejnosměrný proud. Právě střídavý proud George Westinghouse získal uznání, jelikož ho lze snadněji využívat. Thomas Edison tímto ztrácí podíl na trhu. Edison reaguje a zahajuje velkou kampaň v tisku. Snaží se sdělit občanům, že střídavý proud je velmi nebezpečný. Domnívá se, že pokud v mysli veřejnosti bude proud spojován s nebezpečím, zajistí si stejnosměrný proud vybavení amerických domácností.⁶⁵

Thomas Alva Edison byl zapáleným zastáncem zrušení trestu smrti. Domníval se, že svou konkurenci obchodně zničí, když před komisí dosvědčí, že smrt, která nastane elektrickým proudem je bezbolestná a rychlá. To prokázal na orangutanech, kteří byli poměrně stejně velcí jako lidé. I lékaři odpovídali příznivě, že se jedná opravdu o smrt rychlou, okamžitou. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že usmrcení elektrickým proudem není v rozporu s osmi dodatky ústavy zakazujícími zabíjet „krutým a nelidským způsobem“.⁶⁶

Dne 4. července 1889 stát New York legalizoval usmrcení elektrickým proudem. Po sérii pokusů dospěli v Edisonových laboratořích k tomu, že k usmrcení stačí proud o 300 vol-

⁶⁴ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 246. ISBN 80-86182-05-3.

⁶⁵ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 307-309. ISBN 80-86182-05-3

⁶⁶ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 312. ISBN 80-86182-05-3

tech po dobu 15 sekund. V té době se jednalo o těžkou, širokou židli, která byla ze dřeva. Za ní byl ovládací panel spolu se třemi velkými pákami. Za několik desetiletí se poprava elektrickým proudem nijak zvlášť nezměnila. Princip zůstává tentýž. Ovšem rozdíly existují v délce elektrického výboje a intenzitě proudu. Napětí se dle různých předpisů pohybuje v rozmezí 1750 až 2500 voltů. Poprava je dnes řízena přesně stanovenými předpisy, které jsou propracovány do takových detailů, že se dá poprava považovat za rituál:

- Po odmítnutí žádosti o milost, vězeň opustí „chodbu smrti“. Je převeden do cely, která je nazývána „speciální celou smrti.“ Zde pod nepřetržitým dohledem tráví poslední dny svého života. Již nyní je stanoven úmrtní list, v němž stojí: „poprava elektrickým proudem“.
- Před popravou je odveden do místnosti, kde je podroben tělesné prohlídce, při které mu jsou prohlédnuty všechny tělesné otvory, aby bylo jisté, že neukrývají železný předmět, který by mohl ovlivnit průběh exekuce. Po prohlídce jsou odsouzenému ostříhány vlasy na ježka a vyholeno temeno, aby došlo k propojení s elektrodami.
- Odsouzený je odveden do sprch, kde se umyje a poté obleče. Má možnost volby, zda zůstane bos či nikoliv. Právě při oblékání jde odsouzenému kněz a ředitel oznámit, že umře okamžitě a bezbolestně.
- Mezitím se sál naplňuje svědky, kterým jsou dány písemné pokyny, aby se chovali během popravu důstojně a nenavazovali kontakt s odsouzeným.
- Pokud je vězeň oblečen, dostává opětovně želízka. Přechází do místnosti s elektrickým křeslem, eskortován čtyřmi strážnými, ředitelem věznice a knězem. Zde vidí elektrické křeslo, které je nejčastěji natřeno na bílou barvu. Každé křeslo na území Spojených států je jedinečné, vyrobené rukodělně. Vězeň je ve většině případech znehybněn sedmi řemeny. Jeden je uvázaný kolem pasu, druhý přes hrudník, třetí drží hlavu odsouzeného a po dvou jsou znehybněny zápěstí a kotníky.
- Kat je v anonymitě v samostatné komůrce, která je za křeslem a sálem pro svědky. V komůrce je na stěně elektrická rozvodová skříňka, kterou ovládá. Vedle je velká skříň, která obsahuje přilbu z tvrdé kůže a pásek, který překrývá oči odsouzeného, a také kamaše a izolační rukavice. Na přilbu se napojí první elektroda. Vnitřní vrstva je vyložena přírodní houbou, aby docházelo ke zmírnění zápachu. Přilba je odsouzenému dána na hlavu tehdy, až se ho ředitel zeptá, jestli chce učinit nějaké pro-

hlášení. Smrt způsobuje proud, který prochází srdcem a plícemi z kontaktní destičky v masce a elektrodě na lýtku.⁶⁷

Odsouzencovy údy se škubou nahoru a dolů, žíly mu nabíhají k prasknutí. Tělo jako by se chtělo rozskočit. Je vzepjato s praskotem v řemenech. Z hlavy a ze zčernalých a zmodralých kolen stoupá pára a z černě zbarvených rtů trestance jde pěna. V konečném důsledku lze tedy říci, že vše zůstává při starém. Odsouzený při popravě trpí a pokud je později prokázána jeho nevina, je mu to málo platné. Za pokrokovou věc se dá tedy označit pouze přímé telefonní vedení, které spojuje popravčí místnost s guvernérovou pracovnou. Mnohdy právě jeho zvonění prodlouží život odsouzených o několik let. Během těchto let je možné shromáždit důkazy o vině nebo nevině odsouzeného.⁶⁸

V těchto případech, bychom mohli debatovat o tom, zda se jedná o humánní způsoby poprav, jelikož výše popsané způsoby exekucí takto rozhodně nepůsobí. Proto není nic překvapivého, že určitá část veřejnosti neustále váhá a považuje výkon tohoto trestu za barbarický. U všech dosud používaných trestů smrti, vyvstává otázka a diskuze, zda se jedná o humánní formy exekuce. Popis druhů poprav, a to, co se děje s tělem odsouzeného, považuji za důležité zmínění v této práci. Právě tyto informace a skutečnosti, mohou ovlivnit postoje jedinců k trestu smrti. Ne vždy, se člověk nad tímto zamyslí. Mnozí z nás vidí jen smrt. Ovšem představa, toho, jakým způsobem reaguje lidské tělo při popravě, je nám už vzdálená.

- **Plynová komora**

Třicet čtyři let po prvních experimentech s usmrcením člověka elektrickým křeslem, potřebovali Američané, aby se nechali znovu inspirovat duchem pokroku. Zdokonalili umění usmrcování tím, že zavedli popravu udušením, v plynové komoře. Princip poprav je jednoduchý. Odsouzenec je umístěn do neprodyšně uzavřeného prostoru a je přinucen dýchat smrtelně jedovaté výpary. Ty byly po řadě pokusech vybrány. Jedná se o plynný kyanid,

⁶⁷ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 322-325. ISBN 80-86182-05-3.

⁶⁸ BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. s. 135. ISBN 978-80-206-0957-5.

který se řadí mezi těkavé jedy, které mají největší účinnost. Plyn se uvolňuje, přichází-li do kontaktu s tabletkami nebo kuličkami kyanidu draselného s kyselinou sírovou, a patří do kategorie dusivých plynů. Jednoduše paralyzuje činnost dýchacích enzymů, které slouží k přenosu kyslíku z krve do tělesných buněk. Buňky odumírají, dostávají se křeče a dochází ke stahování svalů. Centra mozku jsou vyřazována z činnosti. Mozková smrt přechází k zástavě srdce. Udušení plynem je jedinou technikou, která vyžaduje to, aby odsouzenec aktivně spolupracoval. Pokud se nadechne smrtícího plynu zhluboka, vědomí může ztratit během několika vteřin. Pokud tak neučiní, jeho smrt bude trvat déle.⁶⁹ Tato technika usmrcení ve mně vyvolává vlnu emocí a považuji ji za morbidní. Sám o sobě trest smrti musí pro odsouzeného znamenat, že se nachází ve velmi vypjaté situaci. A poté, na něj padá tíha, že je jen zcela na něm, zda se mu „povede“ své utrpení zkrátit během okamžiku nebo bude trvat déle.

⁶⁹ MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. 1. vyd. Praha: Rybka Publisher, 1998. s. 299-304. ISBN 80-86182-05-3.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 POSTOJE PRACOVNÍKŮ VĚZEŇSTVÍ A VĚZŇŮ K TRESTU SMRTI

Hlavním cílem praktické části předložené bakalářské práce je zjištění postojů pracovníků vězeňství a vězňů k trestu smrti.

5.1 Metodologie průzkumu

Pro naplnění stanovených cílů svého průzkumu jsem si zvolila kvantitativní výzkum, který probíhal formou dotazníkového šetření. Toto šetření se uskutečnilo mezi vězni a pracovníky ve Věznici Karviná.

Ve svém průzkumu hledám odpověď na hlavní výzkumnou otázku, která zní: Jaké postoje zaujímají pracovníci vězeňství a vězni k trestu smrti. Tyto odpovědi budou získány prostřednictvím odpovědí na dílčí otázky. Jedná se o výzkumný problém popisný neboli deskriptivní, který bude směřovat k popisu postojů pracovníků vězeňství a vězňů k trestu smrti.

- **Dílčí výzkumné otázky**

1. Jak hodnotí pracovníci vězeňství možnost zavedení trestu smrti v ČR?
2. Jak hodnotí vězni možnost zavedení trestu smrti v ČR?
3. Jak hodnotí pracovníci vězeňství doživotní trest pro odsouzeného v porovnání s trestem smrti?
4. Jak hodnotí vězni doživotní trest pro odsouzeného v porovnání s trestem smrti?
5. Jak hodnotí pracovníci vězeňství možnost justičního omylu?
6. Jak hodnotí vězni možnost justičního omylu?

5.1.1 Technika sběru dat

Pro získání požadovaných dat jsem zvolila techniku dotazníku. Zkonstruovaný dotazník jsem v rámci pilotního ověření a také na základě žádosti vedení věznice zaslala v jednom vyhotovení určené osobě ve věznici. Vyplněný dotazník se mně vrátil zpět bez jakýchkoliv

připomínek. Z odpovědí na jednotlivé otázky bylo jasné, že všechny byly správně pochopeny, tudíž jsem nemusela sestavený dotazník žádným způsobem modifikovat.

Dotazník je tvořen 16 otázkami. Řadím zde otázky demografické a postojoyé. Tento dotazník je anonymní a nepožaduje žádné osobní informace, dle kterých by mohlo dojít k identifikaci respondenta.

Dotazníky jsou určeny pro pracovníky věznic a pro samotné odsouzené. Tedy mají dvojitý provedení. Otázky zaměřené na pohlaví a vzdělání jsou součástí obou těchto dotazníků. Liší se ve dvou bodech. Pro pracovníky jsou zde navíc otázky, které mapují, jakou pozici zaujímají ve vězeňství a jaká je délka trvání jejich pracovního poměru (viz Příloha I). U vězňů se ptám na délku odnětí svobody a na dobu, kterou již mají ze stanoveného trestu za sebou (viz Příloha II). Zbývá část u obou dotazníků je vytvořena tak, aby bylo zjištěno, jaký postoj respondenti k trestu smrti zaujímají.

K daným otázkám, jsou vždy předem uvedeny odpovědi, které mají respondenti na výběr. Jedná se o uzavřené otázky. Odpověď, která se shoduje s jejich názorem, mají vždy zakroužkovat. Jsou zde také otázky otevřené, tedy nestrukturované. Tyto otázky je třeba vlastními slovy vyjádřit.

5.2 Výběr vzorku

V mém průzkumu se jedná o záměrný výběr respondentů, je tedy patrné, že se výsledky tohoto šetření nebudou moci generalizovat na celou populaci.

Výzkumné šetření bylo uskutečněno za předchozího souhlasu ředitele Věznic Karviná, kterého jsem požádala pomocí zaslání dopisu o spolupráci. Na tuto žádost reagoval kladně a byl ochoten mi umožnit výzkum formou zaslání připravených dotazníků, které by zaměstnanci a odsouzení vyplnili (viz Příloha III).

Dotazníky jsem v počtu 100 kusů pro zaměstnance věznic a 100 kusů pro odsouzené zaslala na adresu karvinské věznic. Z tohoto počtu se mi vrátilo 40 vyplněných dotazníků od pracovníků věznic, kdy na otázky odpovědělo 20 mužů a 20 žen, což je 40 % návratnost dotazníků. Počet vyplněných dotazníků od odsouzených činil 59 kusů, tedy 59 % návratnost. Zde se jednalo pouze o respondenty mužského pohlaví, neboť Věznic Karviná je určena pouze pro muže.

Z celkového počtu 200 odeslaných dotazníků se mi vrátilo 99 vyplněných dotazníků. Což je 49,5 %.

Jak literatura uvádí, při dotaznících rozesílaných poštou, se musí počítat s tím, že se vrátí poměrně malé množství. Tyto údaje se v odborné literatuře odlišují, ale uvádí se, že návratnost je přibližně od 30 % do 60 %.⁷⁰

5.2.1 Popis místa realizace průzkumu - Věznice Karviná

Tato karvinská věznice byla postavena v období 1. světové války, a to v letech 1915 – 1916. Ovšem nová historie se začíná datovat v dubnu 1997, kdy došlo ke spoustě změn a oprav. Tehdy jsou do věznice eskortováni první vězni.

Dříve se tato věznice profilovala jako vazební. V současné době zajišťuje výkon trestu odnětí svobody. Je tedy profilována jako věznice se zvýšenou ostrahou. Tresty odnětí svobody si zde odsouzení vykonávají v těchto odděleních:

- Oddělení s dozorem
- Oddělení s ostrahou
- Oddělení se zvýšenou ostrahou se zesíleným stavebně technickým zabezpečením
- Oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených s mentální retardací ve věznici se zvýšenou ostrahou
- Oddělení specializované pro výkon trestu odsouzených trvale pracovní nezařaditelných ve věznici se zvýšenou ostrahou, jehož součástí je i úsek pro imobilní odsouzené zařazené do typu věznice se zvýšenou ostrahou

Ubytovací kapacita v karvinské věznici činí 179 míst.

Podle individuálních zvláštností odsouzených, jsou koncipovány odbornými zaměstnanci programy zacházení s vězni. Odsouzení v dozoru jsou posuzováni dle jejich pracovních zkušeností z občanského života, finančních závazků (např. vyřizovací povinnost) a trestní minulosti. Ti, kteří splňují stanovená kritéria, jsou zařazeni na vnitřní pracoviště v režii věznice nebo do cizích zaměstnavatelských subjektů – vnější pracoviště. Zde se podílí na

⁷⁰ CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. s. 174-175. ISBN 978-80-247-1369-4.

rekultivaci krajiny Karvinska a Ostravska, které jsou zasažené důlní a průmyslovou činností.

Odsouzení mají možnost v rámci vzdělávacích aktivit začít s výukou angličtiny, základů práce na počítači. V zájmových aktivitách mají možnost navštěvovat modelářský kroužek, sportovní hry, tvořivé dovednosti aj.

Ve věznici je také zajištěna duchovní služba. Docházející zástupci církví a náboženských společností spolupracují s vězeňským kaplanem. Věznice také spolupracuje s nestátními neziskovými organizacemi.

Ke dni 1. 1. 2010 je ve Věznici Karviná zaměstnáno 141 zaměstnanců. Z toho 81 příslušníků a 60 občanských zaměstnanců. Vedení věznice klade velký důraz na vzdělávání svých zaměstnanců.

Mimořádná pozornost je také věnována zaměstnancům v jejich volném čase. Díky využití prostředků z fondu kulturních a sociálních potřeb věznice, jsou organizovány kulturní a sportovní akce. Patří zde i tuzemské a zahraniční zájezdy, které nejsou pouze pro zaměstnance, ale také pro jejich rodinné příslušníky.⁷¹

V této věznici si odpykává i svůj doživotní trest jeden z nejznámějších českých odsouzených vězňů, Jiří Kajínek. Právě to mne dovedlo na myšlenku, že bych v rámci svého průzkumu mohla zjistit, jaký postoj k trestu smrti zaujímá on sám. Jiřího Kajínka jsem kontaktovala formou dopisu, ve kterém jsem se představila, vysvětlila mu, co po něm požaduji a za jakým účelem. Poprosila jsem ho o spolupráci. Jiří Kajínek mi vzápětí tuto spolupráci přislíbil. Na obdržené otázky odpověděl a vyplněný dotazník zaslal zpět (viz Příloha IV). Jeho dotazník s odpověďmi není zařazen do průzkumu, tvoří samostatnou část.

⁷¹ *Základní informace o věznici Karviná* [online]. 2009 [cit. 2010-02-22]. Dostupný z WWW:<<http://www.vscr.cz/veznice-karvina-77/zakladni-informace-610/zakladni-informace-o-veznici-5825>>.

6 VYHODNOCENÍ A INTERPRETACE ZÍSKANÝCH DAT

Zde uvádím získané výsledky mého průzkumu, který byl proveden dotazníkovou formou. Data jsou zobrazena v absolutních a relativních četnostech.

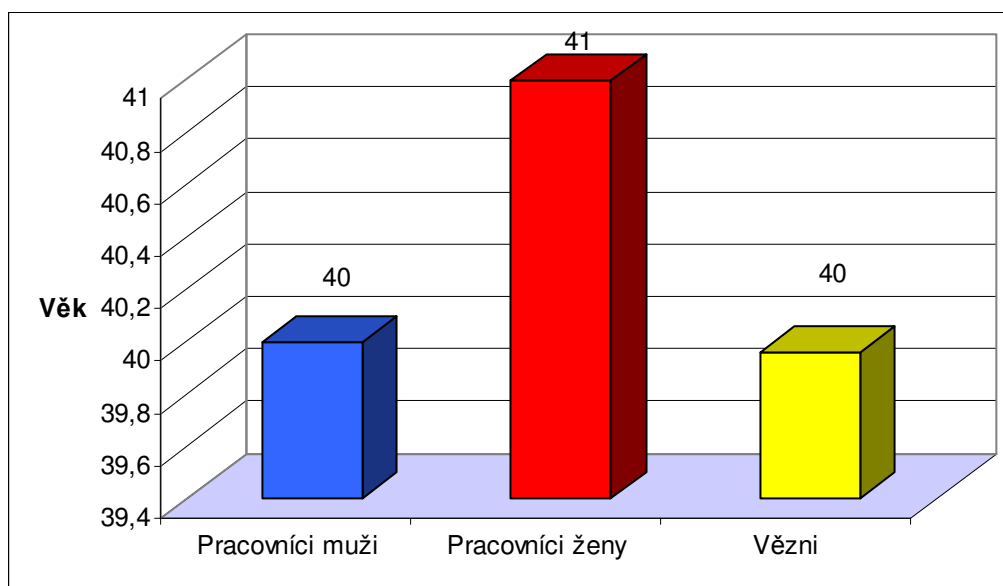
Tabulka č. 1 Pohlaví respondentů

	muži		ženy		celkem	
zaměstnanci	20	50 %	20	50 %	40	100 %
vězni	59	100 %	-	-	59	100 %

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Z tabulky č. 1 vyplývá, že daného dotazníkového šetření ve Věznici Karviná se zúčastnilo celkem 99 osob, z čehož bylo 40 pracovníků (20 žen a 20 mužů). Tyto osoby řadíme mezi pracovníky věznice. Zbylých 59 respondentů tvoří vězni karvinské věznice. U nich se jedná pouze o osoby mužského pohlaví.

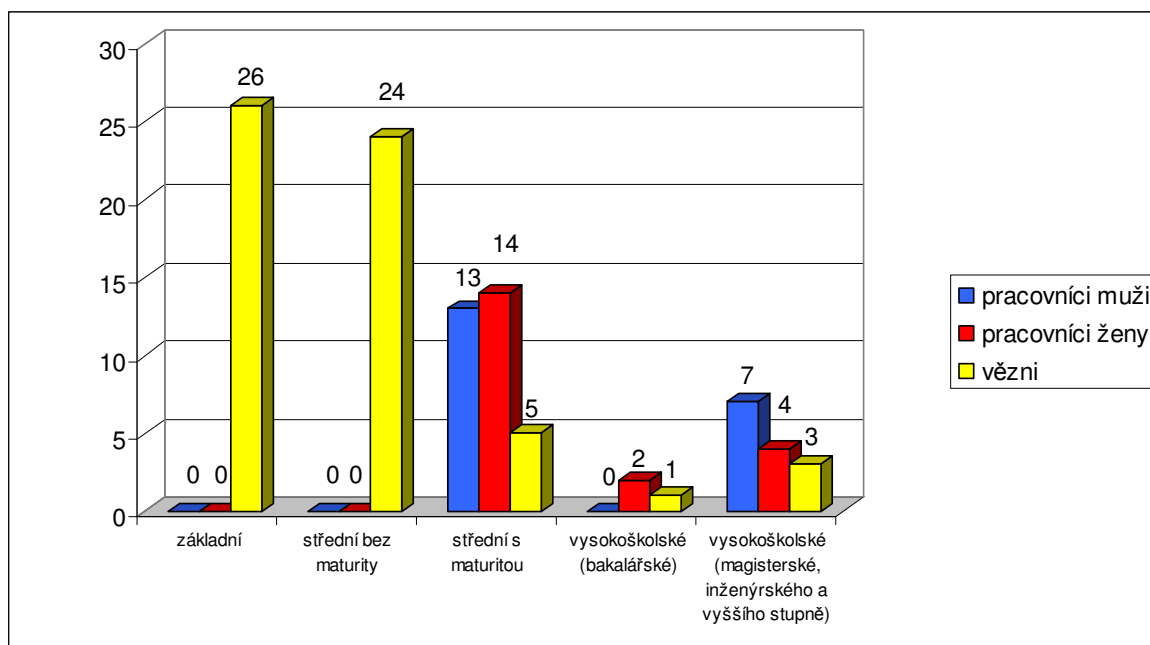
Graf č. 1 Průměrný věk respondentů

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Z grafu je patrné, že průměrný věk pracovníků karvinské věznice (dále jen pracovníci) u mužského pohlaví činí 40 let. Ženský průměrný věk je 41 let. Vězni karvinské věznice (dále jen vězni) také mají průměrný věk 40 let. Ze získaných dotazníků mohu říci, že nejstarším pracovníkem, který zodpověděl dotazník, byl muž ve věku 60 let, žena ve věku 57 let a vězeň ve věku 70 let. Nejmladším mužským pracovníkem je osoba ve věku 21 let, nejmladší ženou pracující ve věznici je osoba ve věku 28 let a nejmladším vězněm je osoba ve věku 19 let.

Graf č. 2 Nejvyšší dosažené vzdělání

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

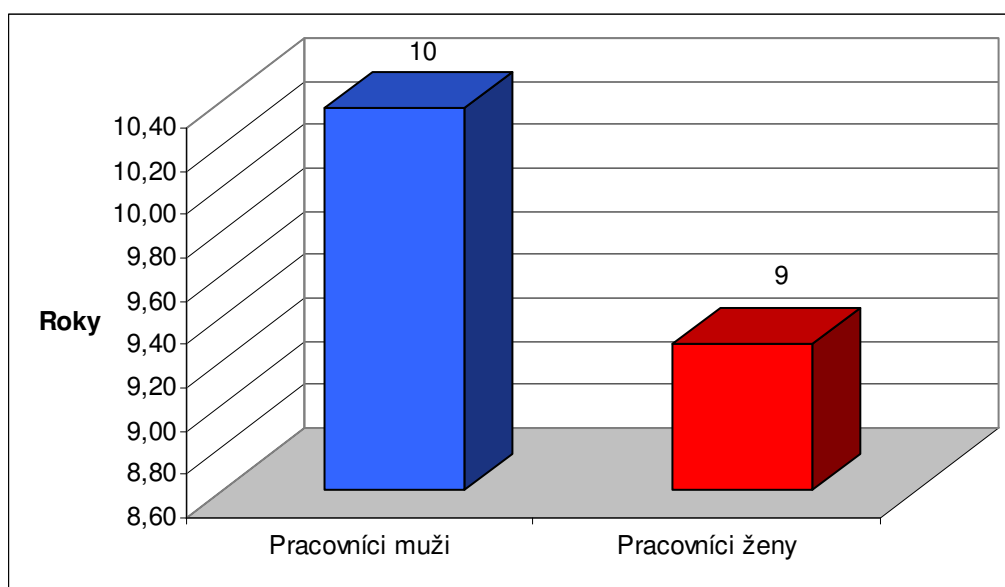
Je pochopitelné, že ve věznici nepracují lidé, kteří by dosáhli pouze základního vzdělání nebo středního bez maturity. Největší počet tvoří pracovníci, kteří vystudovali střední školu s maturitou, jejich počet je 13, a to z 20 tázaných. Zbýlých 7 pracovníků dosáhlo vysokoškolského vzdělání, a to magisterského, inženýrského nebo vyššího stupně.

Jak můžeme navzájem porovnat, tak i u žen pracujících ve věznici, stejně jako u mužů, tvoří největší část pracovníci se středním vzděláním s maturitou. Jejich počet je 14, a to z 20 tázaných. 2 pracovnice mají vzdělání vysokoškolské - bakalářského stupně. Vysokoškolského vzdělání magisterského, inženýrského nebo vyššího stupně dosáhly 4 pracovnice

věznice. Se základním vzděláním nebo se vzděláním středním bez maturity ve Věznici Karviná nikdo z žen, stejně jako u mužů nepracuje.

Největší počet tvoří vězni se základním vzděláním, což je 26 osob. 24 osob má vzdělání střední bez maturity. Vzdělání s maturitou má 5 vězňů. S vysokoškolským vzděláním bakalářského stupně je ve věznici 1 osoba. Vysokoškolského vzdělání typu magisterského, inženýrského nebo vyššího stupně mají 3 vězněné osoby.

Graf č. 3 Délka doby zaměstnání ve vězeňství

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Průměrná doba pracovního poměru ve Věznici Karviná u mužů činí 10 let. U žen je to 9 let. Ze získaných dotazníků lze říci, že nejdéle pracujícím pracovníkem je muž, který ve věznici pracuje 26 let, a žena, pracující 25 let ve vězeňství. Nejkratší dobu, a to jak u mužů tak i žen, činí 1 rok pracovního poměru ve Věznici Karviná.

Tabulka č. 2 Oddělení věznice, jehož pracovníci se zúčastnili

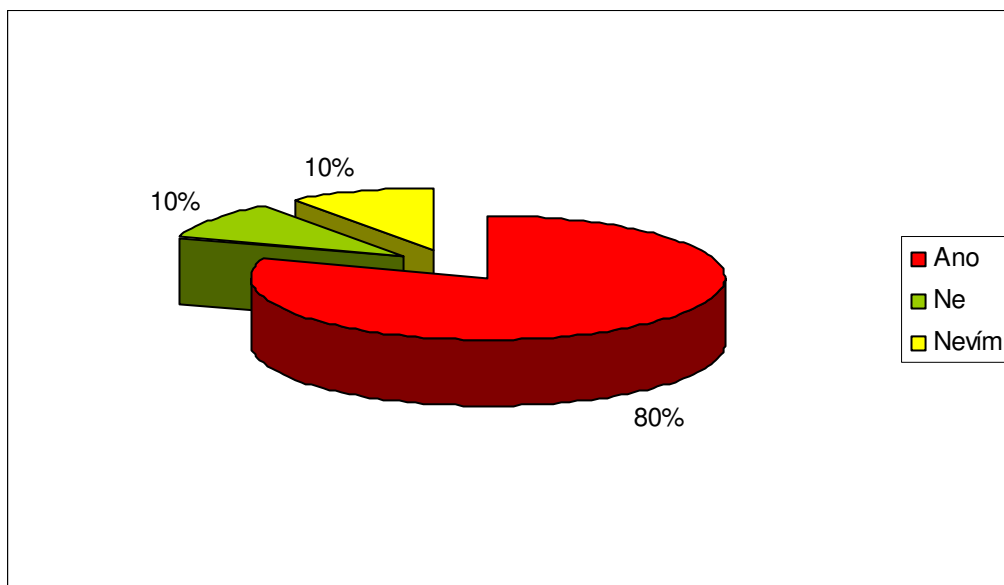
	muži	ženy
v oddělení vězeňské a justiční stráže	-	-
v oddělení výkonu trestu	13	4
v oddělení logistiky	4	3
v oddělení ekonomickém	-	5
ve zdravotnickém středisku	-	3
v jednom ze samostatných referátů	2	4
na jiném úseku	1	1
celkem	20	20

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Pracovní úseky byly vymezeny přesně dle úseků stanovených v karvinské věznici. Nejvíce dotazníků bylo získáno od mužů z oddělení výkonu trestu, jejichž počet činil 13. Dále odpověděli 4 muži z oddělení logistiky. Ze samostatných referátů odpověděli muži 2. Na jiném úseku byl dotazník zodpovězen pouze jeden. Oddělení vězeňské a justiční stráže, oddělení ekonomické a zdravotnický úsek měly nulové zastoupení.

Nejvíce dotazníků u žen, a to 5, bylo zodpovězeno pracovníci z ekonomického oddělení. Z oddělení výkonu trestu a samostatných referátů bylo získáno po 4 dotaznicích, tedy 8 dotazníků. Z oddělení logistiky a zdravotnického střediska bylo zodpovězeno po 3 dotaznicích, tedy 6 dotazníků. Pouze 1 pracovníce z jiného úseku zodpověděla dotazník. Z oddělení vězeňské a justiční stráže nebyl zodpovězen žádný dotazník.

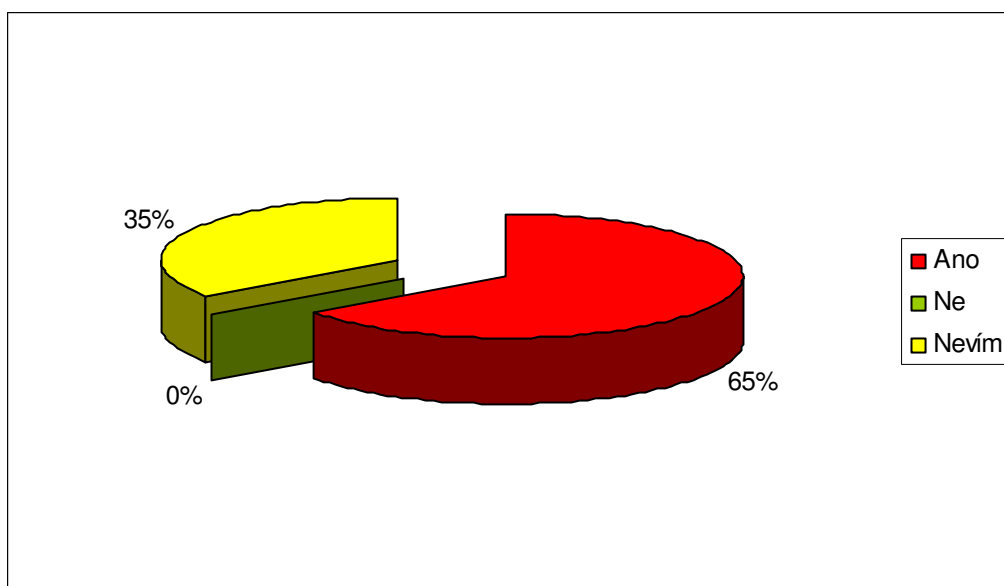
Graf č. 4 Názor na zavedení trestu smrti v ČR – pracovníci muži

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Z daného grafu zcela jistě vyplývá, že 80 %, tedy 16 pracovníků věznice, by bylo pro zavedení trestu smrti v ČR. Pouze 2 pracovníci, tedy 10 %, by nebyli pro zavedení tohoto trestu a další 2 pracovníci, tedy 10 %, neví, zda trest smrti zavést nebo ne.

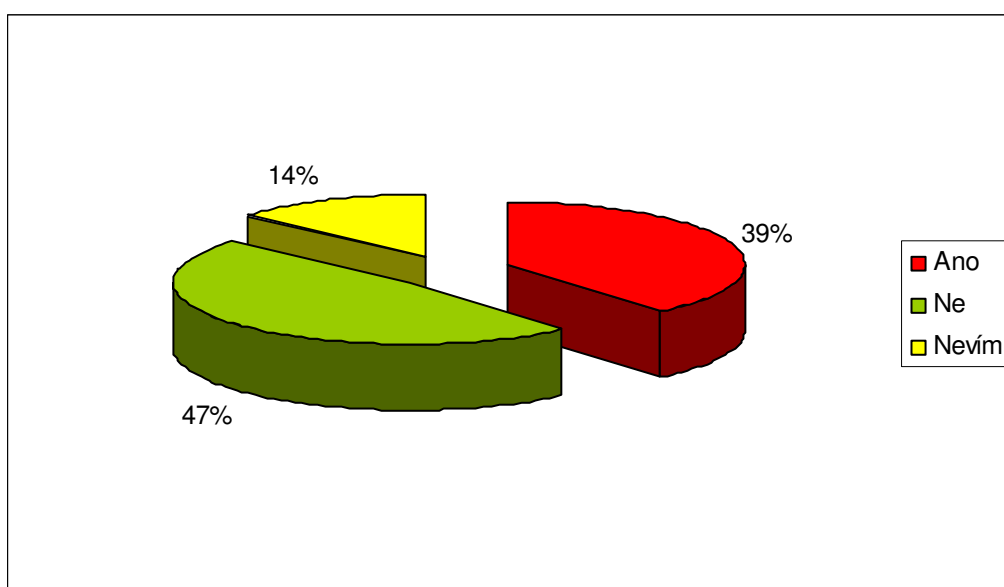
Graf č. 5 Názor na zavedení trestu smrti v ČR – pracovníci ženy

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Také tady lze jednoznačně říci, že většina žen pracujících ve Věznici Karviná by souhlasila se zavedením trestu smrti v ČR. Tento názor zastává 13 osob, tedy 65 % tázaných. Ovšem 7 žen, tedy 35 %, neví, zda by se přiklonila k zavedení tohoto trestu. Nulové zastoupení je u odpovědi ne.

Graf č. 6 Názor na zavedení trestu smrti v ČR - vězni

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Na rozdíl od pracovníků věznice, by 28 vězňů, tedy 47 %, nebylo pro znovuzavedení trestu smrti v ČR. 23 vězňů, tedy 39 %, by tento trest uvítalo. 8 osob, tedy 14 %, odpovědělo neví.

Tabulka č. 3 Názor na zavedení trestu smrti v ČR

	pracovníci muži		pracovníci ženy		vězni		celkem	
ano	16	16,1 %	13	13,2 %	23	23,2 %	52	52,5 %
ne	2	2,0 %	0	0 %	28	28,3 %	30	30,3 %
nevím	2	2,0 %	7	7,0 %	8	8,1 %	17	17,2 %

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Zde v tabulce jsou vyobrazeny pro celkovou přehlednost výsledky, které jsou také zmiňovány v předchozích 3 grafech. Tato tabulka je obohacena o výsledky, které jsou spočítány z celkového počtu 99 osob. Tedy 52,5 % všech dotazovaných by bylo pro znovuzavedení trestu smrti v ČR. Týká se to 52 dotazovaných. Se znovuzavedením trestu smrti by nesouhlasilo 30 osob, tedy 30,3 %, ze všech dotazovaných. 17 osob, tedy 17,2 %, neví, zda by byli pro znovuzavedení tohoto trestu.

Tabulka č. 4 Důvody vedoucí k postoji schvalujícímu zavedení trestu smrti

nejčastější odpovědi	pracovníci muži	pracovníci ženy	vězni
ekonomicky výhodné pro stát	1. pořadí	-	-
vraždy dětí	2. pořadí	-	1. pořadí
brutální vraždy	3. pořadí	2. pořadí	-
není možná náprava odsouzených	4. pořadí	1. pořadí	-
úmyslná vražda	5. pořadí	-	2. pořadí
smrt za smrt	6. pořadí	-	3. pořadí

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Mezi nejčastější odpovědi u mužů patřily ty, že zavedení trestu smrti by bylo ekonomicky výhodnější pro stát. Pro trest smrti jsou také z důvodu vražd dětí a vražd brutálních. Jsou přesvědčeni o tom, že si pachatelé nic jiného nezaslouží. Brutální vraždy jsou u žen v pořadí 2. Také jedním z důvodů, proč zavést trest smrti je, že odsouzený nemá možnost nápravy, nelze ho tedy převychovat. S tím souhlasí i ženy, u kterých je tato možnost v pořadí 1. Trest smrti by také určili těm, kteří vraždili úmyslně.

Samotní vězni jako důvod svých postojů nejčastěji uvádí, že by tento trest dali těm, kteří zavraždili dítě, za úmyslnou vraždu a také, že za smrt nelze nic jiného dát, než smrt.

Tabulka č. 5 Důvody vedoucí k postoji neschvalujícímu zavedení trestu smrti

nejčastější odpovědi	pracovníci muži	vězni
člověk má právo žít	1. pořadí	-
vyvratitelnost důkazů	2. pořadí	-
zneužití trestu smrti – justiční omyly	-	1. pořadí
nikdo nemá právo vzít život	-	2. pořadí
spíše doživotní trest	-	3. pořadí
doživotní trest pro uvědomění spáchaného činu	-	4. pořadí

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Pracovníci, kteří nebyli pro zavedení trestu smrti to odůvodnili tím, že každý člověk má právo žít. Také by dle jejich uvážení mohlo dojít k vyvratitelnosti důkazů. Pokud by však důkazy byly nezvratné, byli by ochotni k tomuto trestu přistoupit.

Samotní vězni nejsou pro tento trest z důvodu možnosti justičních omylů a zneužití tohoto trestu. Poté zastávají názor, že nikdo nemá právo vzít nikomu život a že lepší variantou je doživotní trest. Ten však není vhodný u mladistvých pachatelů, a to z důvodu, že v nízkém věku může dojít k převýchově a nápravě. Také je zde názor, že doživotní trest je správný v tom, že si pachatel uvědomí závažnost spáchaného činu.

Pracovnice věznice mají v této otázce nulové zastoupení.

Tabulka č. 6 Důvody vedoucí k nerozhodnému postoji zavedení trestu smrti

nejčastější odpovědi	pracovníci muži	pracovníci ženy	vězni
možnost justičního omylu	1. pořadí	1. pořadí	1. pořadí
sporná otázka	2. pořadí	-	2. pořadí
při prokázání vraždy trest smrti ano	-	2. pořadí	-
trest smrti u osob bez možnosti převýchovy	-	3. pořadí	-

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Důvody, které vedly k nerozhodnosti odpovědi na danou otázku, jsou zcela jednoznačné. Všichni respondenti se shodli na tom, že by mohlo docházet k justičním omylům. Tato odpověď tvoří 1. pořadí. Že jde o velmi spornou otázku, cítí jak pracovníci muži, tak i samotní vězni. Ženy by svůj nerozhodný postoj změnily, pokud by došlo k prokázání viny a pokud by u odsouzených nebyla možnost převýchovy.

Veškeré údaje zobrazené v tabulkách č. 4, 5, 6 jsou získány z odpovědí respondentů (viz Příloha V). U těchto odpovědí bylo nutné provést jejich kategorizaci.

Tabulka č. 7 Jaký zločin by musel člověk spáchat, abyste se k trestu smrti přiklonili, pokud nejste pro zavedení trestu smrti v ČR

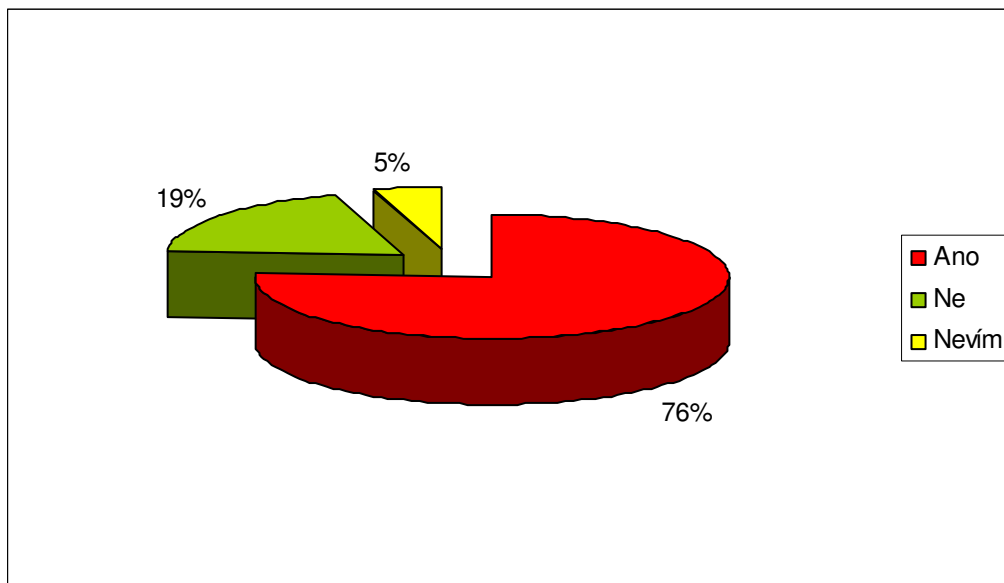
nejčastější odpovědi	pracovníci muži	pracovníci ženy	vězni
vícenásobná vražda	1. pořadí	-	-
úmyslné trestné činy	-	1. pořadí	-
zneužívání dětí	-	2. pořadí	2. pořadí
vražda	-	-	1. pořadí
žádný zločin	-	-	3. pořadí
znásilnění mladých dívek	-	-	4. pořadí
nevím	-	-	5. pořadí

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Pracovníci věznice, kteří nejsou pro trest smrti, by tento trest uvítali u osob, které se dopustily vícenásobných vražd. U žen jsou to na 1. místě úmyslné trestné činy a poté činy, jako je zneužívání dětí. Odsouzení by se k trestu smrti přiklonili za spáchání vraždy a poté, stejně jako ženy, za zneužívání dětí. Pro ostatní vězně neexistuje žádný zločin, který by zločinec musel spáchat, aby se přiklonili k tomuto trestu. Trest smrti by však navrhli za zneužívání mladých dívek. A jsou zde i takoví, kteří neví, co by zločinec musel spáchat, aby změnili svůj postoj k otázce zavedení trestu smrti.

Veškeré údaje zobrazené v tabulce č. 7 jsou získány z odpovědí respondentů (viz Příloha VI). U těchto odpovědí bylo nutné provést jejich kategorizaci.

Graf č. 7 Názor, zda by mohlo dojít ke snížení kriminality a závažných zločinů při zavedení trestu smrti – pracovníci muži

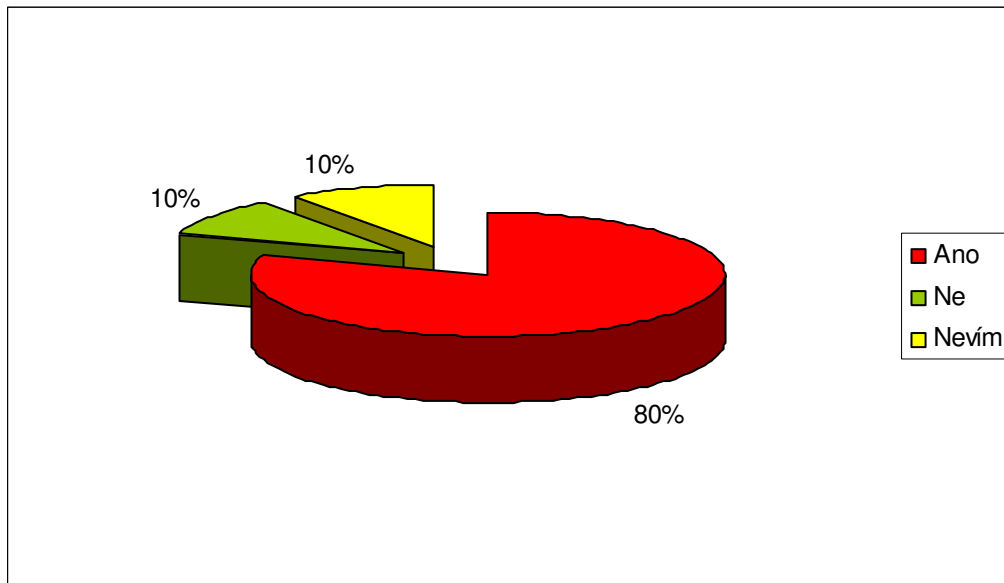

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Pracovníci si z velké části, a to 16 dotazovaných, tedy 76 %, myslí, že by při zavedení trestu smrti v ČR docházelo ke snížení kriminality a závažných zločinů. Postoj, že by nedocházelo k ničemu takovému zaujímají 4 dotazovaní, tedy 19 %. Jen 1 pracovník, tedy 5 %, neví, zda by se právě tímto trestem toho všeho docílilo.

Na tuto otázku jeden z respondentů odpověděl možností ano i ne. U možnosti ano udal důvod, že by mohlo dojít ke snížení počtu závažných zločinů. Ovšem nemuselo by dojít ke snížení kriminality.

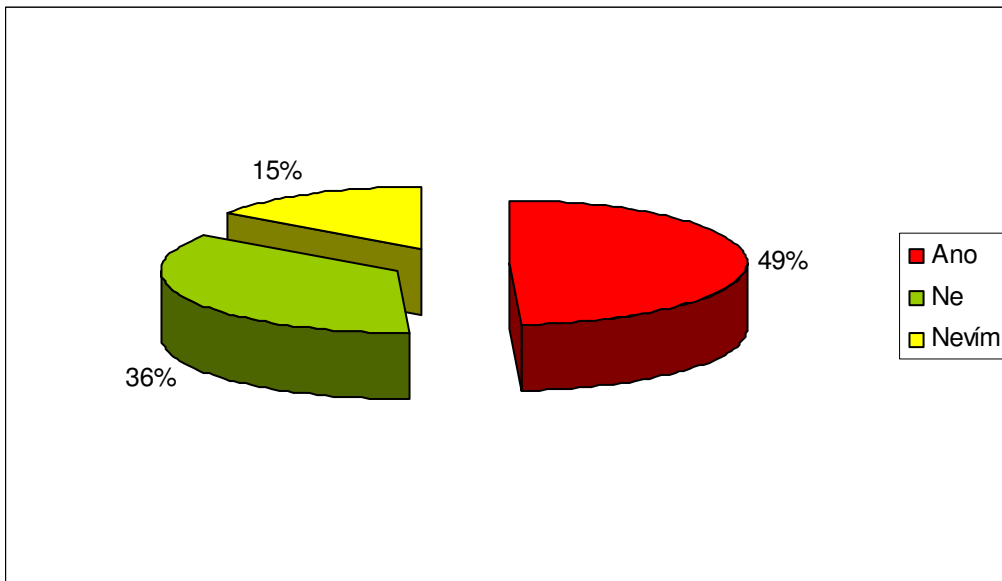
Graf č. 8 Názor, zda by mohlo dojít ke snížení kriminality a závažných zločinů při zavedení trestu smrti – pracovníci ženy

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

U žen převládá názor, a to u většiny, 16 osob, tedy 80 %, že by se při zavedení trestu smrti docílilo toho, že by docházelo ke snížení kriminality a závažných zločinů. Na stejných procentech jsou odpovědi ne a nevím. 2 osoby, tedy 10 %, si myslí, že by to k ničemu takovému nepřispělo. Ostatní 2 ženy, tedy 10 %, neví, zda by tento trest napomohl ke snížení kriminality a závažných zločinů.

Graf č. 9 Názor, zda by mohlo dojít ke snížení kriminality a závažných zločinů při zavedení trestu smrti - vězni

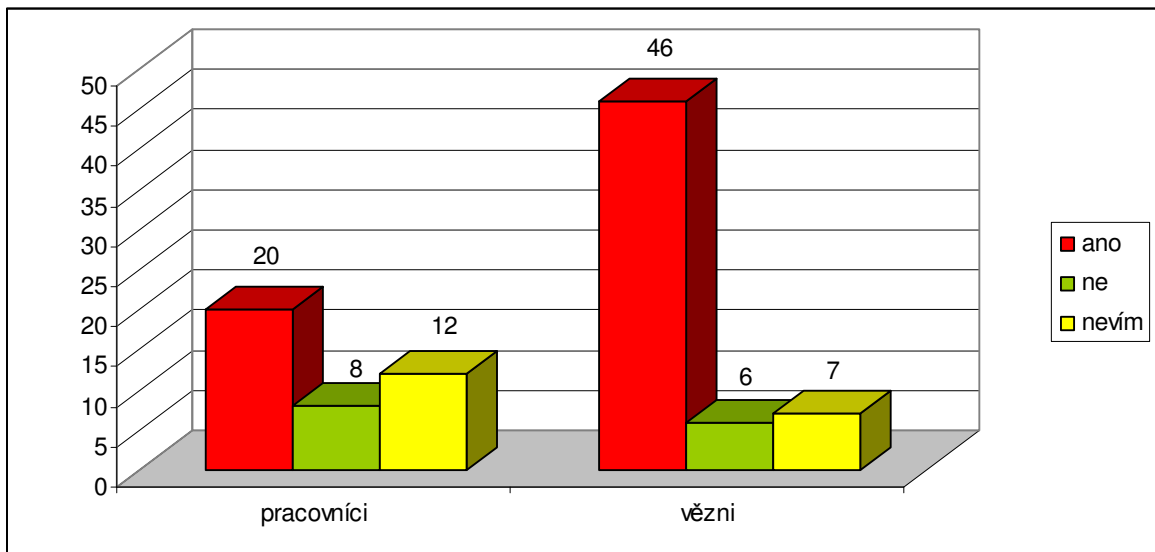
Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Skoro polovina vězňů, což je 29 osob, tedy 49 %, si myslí, že by tímto trestem došlo ke snížení kriminality a závažných zločinů. Také velké procento zaujímá postoj, že by ani tímto trestem nedocházelo ke snížení kriminality, a to 21 osob, tedy 36 %. Zbýlých 9 osob, tedy 15 %, zastává názor, že neví, zda by tento trest dokázal snížit kriminalitu.

V dotaznících jeden z vězňů odůvodnil, proč na danou otázku odpověděl ne. A to větou:

„Ne, protože pokud se dítě narodí, už má v úmyslu něco páchat?“

Graf č. 10 Názor, zda by mohlo dojít k nespravedlivému vykonávání trestu smrti (justiční omyly, odsouzení nevinného)

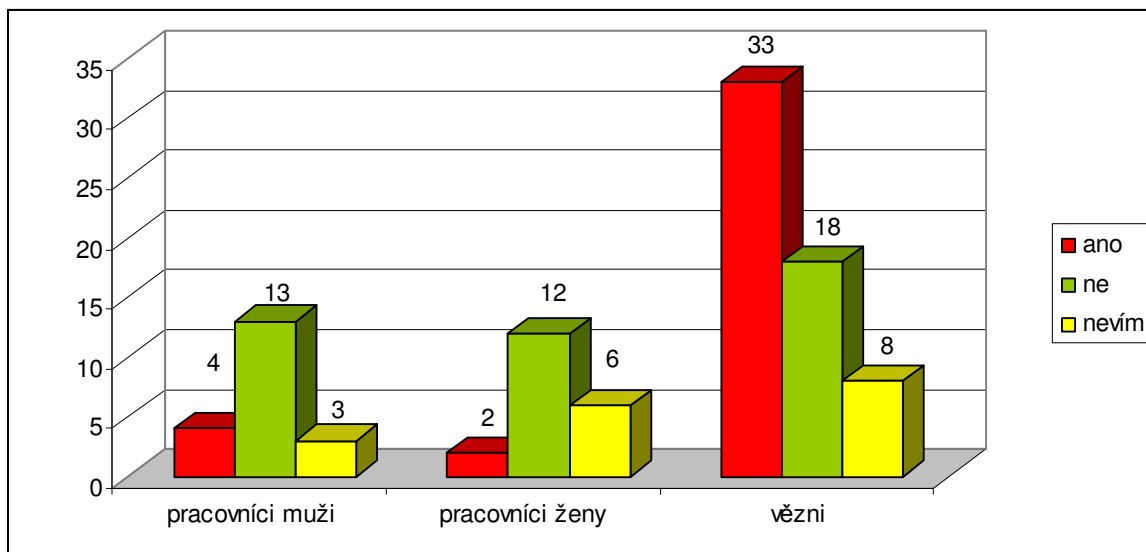

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Z celkového počtu 40 pracovníků 20, tedy 50 %, zaujímá názor, že by mohlo docházet k nespravedlivému vykonání trestu smrti. 8 pracovníků, tedy 20 %, si nic takového nepřípouští. 12 pracovníků, tedy 30 % neví, zda by k něčemu takovému docházelo.

Samotní vězni – 46 osob, tedy 78 %, jsou přesvědčeni o tom, že by mohlo docházet k omylům při vykonávání trestů smrti. Pouhých 6 osob, tedy 10 %, sdílí názor, že by k těmto nespravedlivým rozsudkům nedocházelo. 7 respondentů, tedy 12 %, neví, k jaké odpovědi se v této otázce přiklonit.

Graf č. 11 Názor, zda je doživotní trest horší, než trest smrti

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

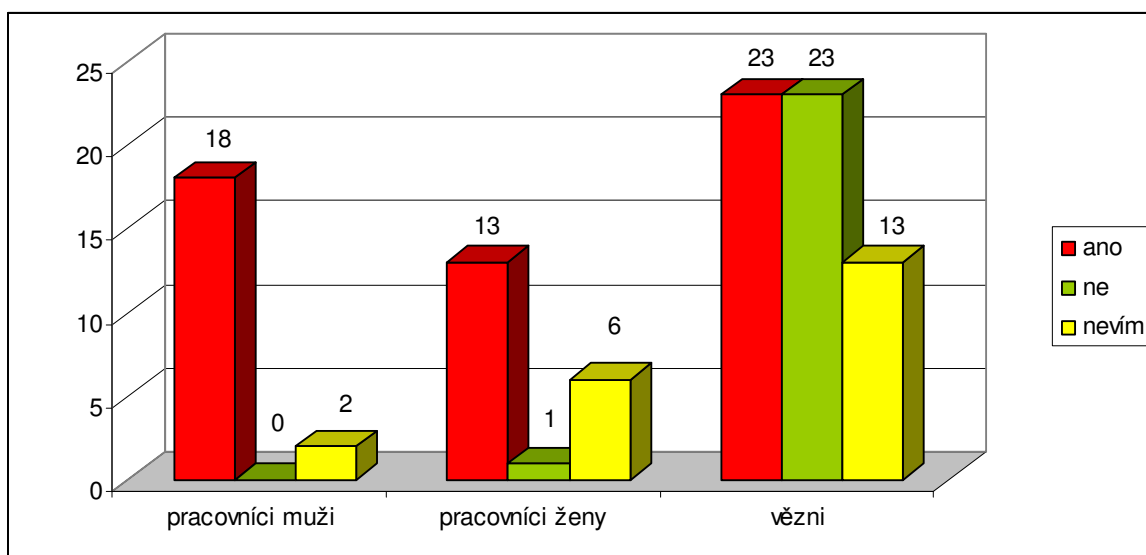
Většina pracovníků - 13, tedy 65 %, zaujímá postoj, že pro odsouzeného není doživotní trest horší než trest smrti. S tím, že doživotní trest je horší, než trest smrti souhlasí 4 respondenti, tedy 20 %. Jen 3 osoby, tedy 15 %, neví, co by mohlo být pro vězně horší.

I u žen se setkáme s tím, že si nemyslí, že by doživotní trest byl pro odsouzeného horší než trest smrti. Takhle to vidí 12 dotazovaných, tedy 60 %. 2 dotazovaní, tedy 19 %, se domnívá, že tento trest je pro odsouzené horší, než trest smrti. A 6 osob, tedy 30 %, neví.

Na tuto otázku dvě ženy našly i odůvodnění proč odpověděly neví. Neví, a to z toho důvodu, že záleží: „jak u koho“. Poté, že trest smrti je: „levnější pro stát, u brutálních vrahů mě nezajímá, co je pro něho lepší nebo horší.“

Na otázku, zda je horší doživotní trest než trest smrti, 33 odsouzených, tedy 55 %, odpovědělo, že doživotní trest je horší, než samotný trest smrti. 18 tázaných, tedy 31 %, zaujímá postoj, že doživotní trest není horší než samotný trest smrti. A 8 osob, tedy 14 %, neví.

Graf č. 12 Názor, zda má někdo právo rozhodnout o ukončení lidského života

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Téměř všichni pracovníci – 18 osob, tedy 90 %, se shodli na tom, že má rozhodně někdo právo rozhodovat o ukončení života v rámci udělování trestů. Jen 2 osoby, tedy 10 %, si nejsou jisté, neví, jak na tuto otázku odpovědět. Odpověď ne má nulové zastoupení.

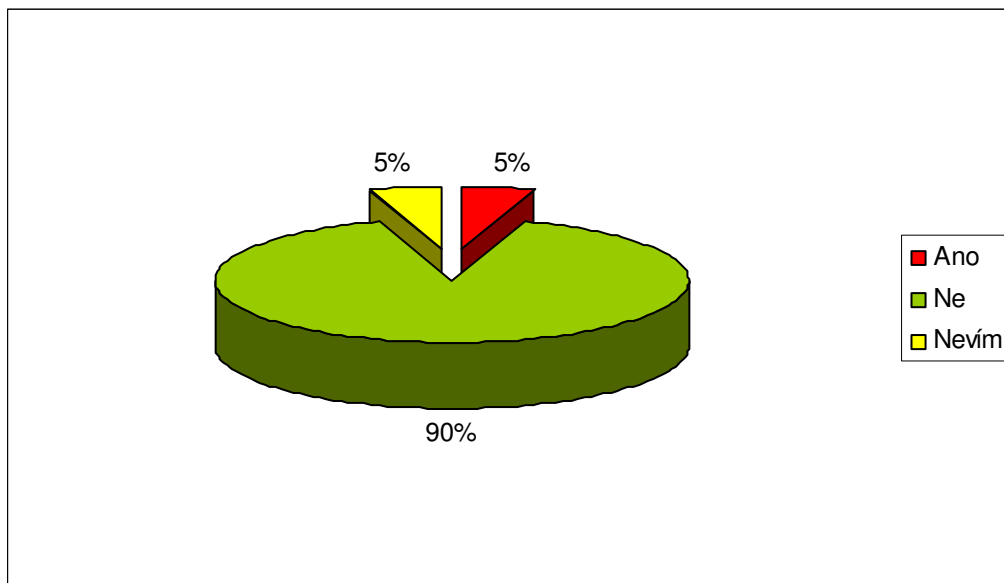
V této otázce jeden z pracovníků svou odpověď ano odůvodnil: „odsouzený se také nerozpokoal o právu na ukončení života.“

I u 13 žen, tedy 65 %, tvoří většinovou část názor, že má někdo právo rozhodnout o ukončení života. Jen 1 osoba, tedy 5 %, si nemyslí, že by někdo měl mít takové právo. 6 žen, tedy 30 %, neví, jak odpovědět na tuto otázku.

Dvě ženy svou odpověď ano odůvodnily takto: „vrah si to právo také přivlastnil.“ Třetí žena: „vrah taky rozhodl, že oběť zemře!“

U 23 vězňů, tedy 39 %, je názor na tuto otázku zastoupen u odpovědi ano i ne stejným počtem. 23 osob, tedy 39 %, si myslí, že má někdo právo na toto rozhodnutí. 23 osob, tedy 39 %, zaujímá názor, že nikdo nemá právo takto rozhodovat. 13 zúčastněných, tedy 22 %, neví.

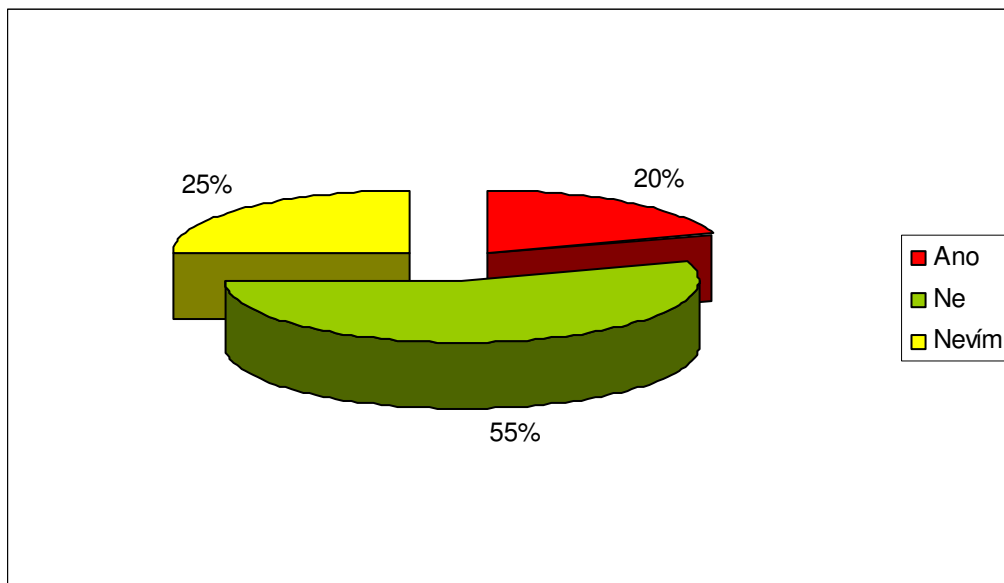
Graf č. 13 Názor, zda má odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti – pracovníci muži

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Pracovníci zaujímají velmi radikální postoj v této otázce, a to, že odsouzený nemá žádné právo na to, aby se sám mohl rozhodnout mezi doživotním trestem a trestem smrti. Tento názor má 18 dotazovaných, tedy 90 %. 1 dotazovaný, tedy 5 %, odpověděl ano, a to, že odsouzený má mít právo se rozhodnout. 1 dotazovaný, tedy 5 %, neví.

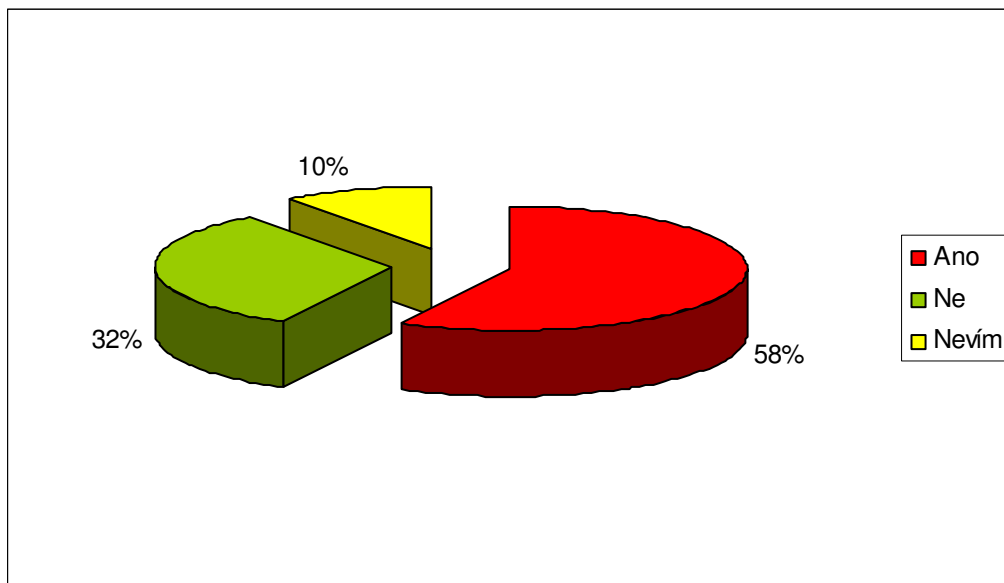
Graf č. 14 Názor, zda má odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti – pracovníci ženy

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Většina žen – 11, tedy 55 %, zaujímá postoj, že odsouzený nemá právo se rozhodnout mezi doživotním trestem a trestem smrti. Ovšem 4 ženy, tedy 20 %, jsou toho názoru, že má toto právo mít. Ostatních 5 žen, tedy 25 %, neví, kam se v této otázce přiklonit.

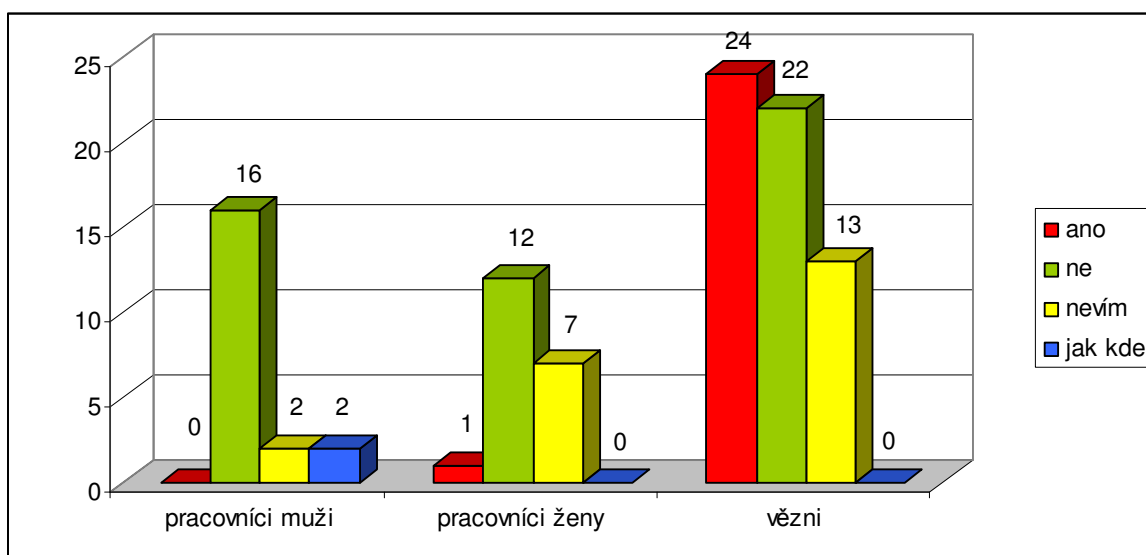
Graf č. 15 Názor, zda má odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti – vězni

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

34 vězňů, tedy 58 %, zaujímá názor, že samotný odsouzený má mít právo rozhodnout se mezi trestem doživotním a trestem smrti. 19 vězňů, tedy 32 %, si nemyslí, že by odsouzený měl mít takové právo. 6 osob, tedy 10 %, neví, jak na danou otázku odpovědět.

Graf č. 16 Názor, zda je používání trestu smrti v zemích, kde je povolen, nehumánní a barbarské

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

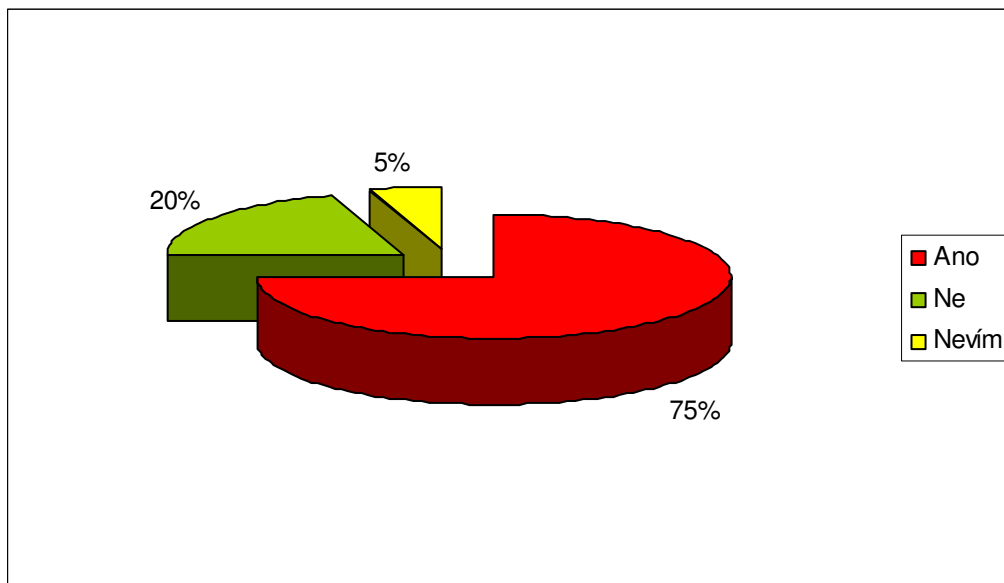
16 mužů, tedy 80 %, si je jisto, že trest smrti v zemích, kde je povolen, je humánní. Nehumánní se nezdá být žádnému z dotazovaných. 2 respondenti, tedy 10 %, neví, jaký postoj zaujmout. Odpovědi ano, ne, nevím, byly samotnými pracovníky doplněny o odpověď: „jak kde.“. Tento názor zaujímají 2 pracovníci, tedy 10 %.

12 žen, tedy 60 %, si je jisto tím, že trest smrti v zemích, kde je povolen, je humánní. Jen 1 osoba, tedy 5 %, má postoj takový, že dle ní se jedná o nehumánní smrt. 7 žen, tedy 35 %, neví, jak na danou otázku odpovědět.

Jedna pracovnice odpověď ne zdůvodnila: „záleží, který stát.“ Při odpovědi nevím žena uvedla: „záleží jaká je to země.“

24 vězňů, tedy 41 %, si myslí, že trest smrti je nehumánní v zemích, kde je povolen. Ale 22 osob, tedy 37 %, je opačného názoru, a to, že tento trest je humánní. Také 13 osob, tedy 22 %, neví, jaký postoj k této otázce zaujmout.

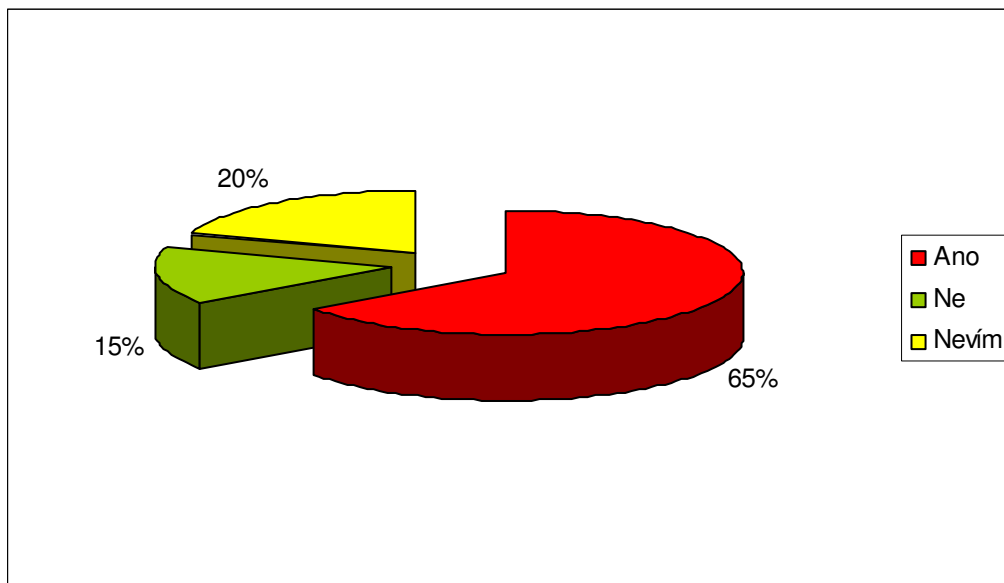
Graf č. 17 Názor, zda přináší trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé – pracovníci muži

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Samotní pracovníci – 15 mužů, tedy 75 %, zastává názor, že trest smrti pro pozůstalé obětí přináší pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty. 4 osoby, tedy 20 %, si myslí, že tento pocit rozhodně trest smrti nepřináší. 1 pracovník, tedy 5 %, neví jaký postoj zaujmout.

Graf č. 18 Názor, zda přináší trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé – pracovníci ženy

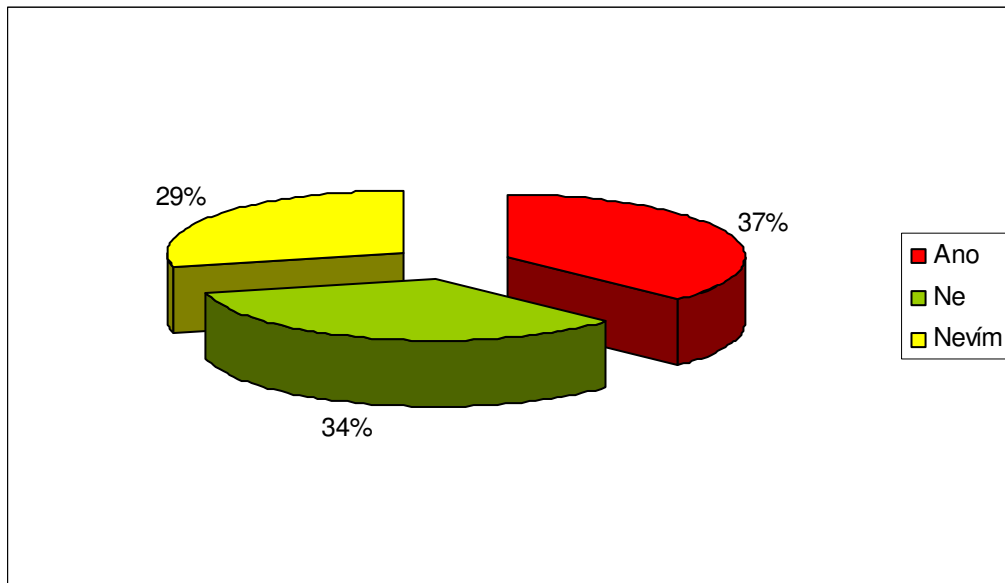

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

13 pracovníc, tedy 65 %, jsou toho názoru, že tento trest dokáže přinést pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé. Ostatní 3 ženy, tedy 15 %, nesouhlasí s tím, že by trest smrti přinášel pro pozůstalé tento pocit. 4 dotázané, tedy 20 %, neví, jak se k této otázce vyjádřit.

Žena odpovídající ne, toto rozhodnutí zdůvodnila tím že: „o tom to asi není.“

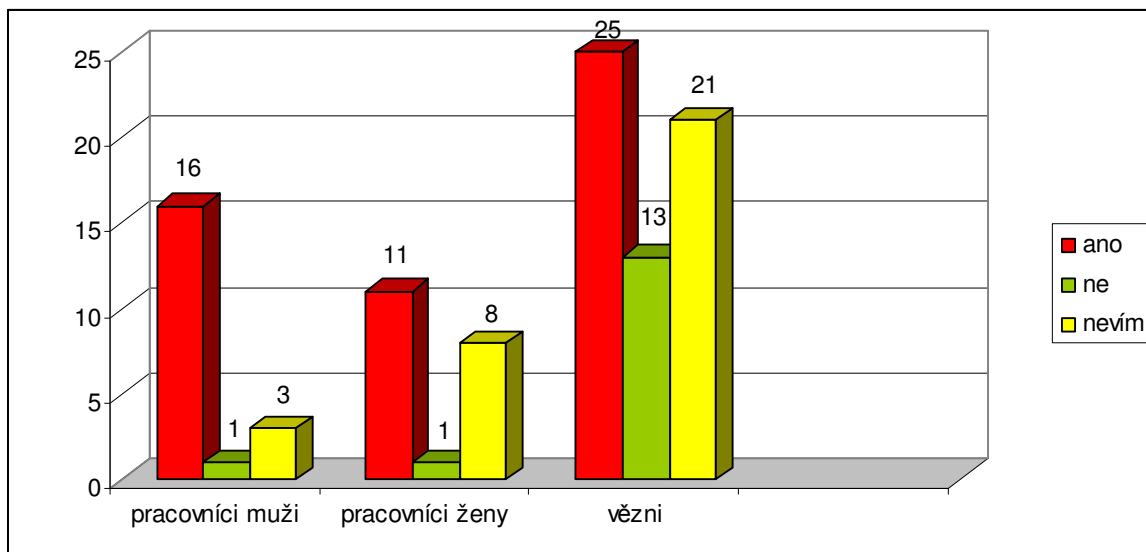
Graf č. 19 Názor, zda přináší trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé - vězni

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

22 vězňů, tedy 37 %, zaujímají názor, že tento trest přináší dostatečný pocit spravedlnosti a odplaty pro pozůstalé. Ale 20 odsouzených, tedy 34 %, si nemyslí, že by výkon tohoto trestu mohl tyto pocity pozůstalým přinášet. 17 osob, tedy 29 %, neví, zda u pozůstalých nastane pocit spravedlnosti.

Graf č. 20 Názor, zda by většina populace žijící v ČR, byla pro znovuzavedení trestu smrti

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

Pracovníci mají téměř jasno v tom, že by populace žijící na území ČR byla pro znovuzavedení trestu smrti. Tento názor zaujímá 16 osob, tedy 80 %. Jen 1 osoba, tedy 5 %, si myslí, že by populace v ČR nebyla pro jeho znovuzavedení. 3 osoby, tedy 15 %, neví, jak by se populace k této otázce vyjádřila.

11 žen, tedy 55 %, si myslí, že by populace žijící na území ČR byla pro znovuzavedení trestu smrti. Velká část - 8 žen, tedy 40 %, neví, zda ano. 1 žena, tedy 5 %, si myslí, že populace by nebyla ochotna přistoupit na znovuzavedení trestu smrti.

25 vězňů, tedy 42 %, si myslí, že by populace žijící na území ČR byla pro znovuzavedení trestu smrti. Že by populace nebyla pro znovuzavedení trestu smrti, zastává názor 13 odsouzených, tedy 22 %. 21 vězňů, tedy 36 %, neví čemu by daná populace dala přednost.

Tabulka č. 8 Myslíte si, že by většina populace žijící v ČR, byla pro znovuzavedení trestu smrti

	pracovníci muži		pracovníci ženy		vězni		celkem	
ano	16	16,2 %	11	11,1 %	25	25,3 %	52	52,5 %
ne	1	1 %	1	1 %	13	13,1 %	15	15,2 %
nevím	3	3 %	8	8,1 %	21	21,2 %	32	32,3 %

Zdroj: Vlastní průzkum realizovaný ve Věznici Karviná od listopadu 2009 do prosince 2009

V tabulce jsou uvedeny údaje v absolutních a relativních četnostech. Tyto údaje jsou brány z celkového počtu 99 dotazovaných osob. Lze tedy říci, že 52 osob, tedy 52,5 %, si myslí, že by většina populace žijící v ČR byla pro znovuzavedení trestu smrti. Ovšem 15 osob, tedy 15,2 %, je opačného názoru. 32 osob, tedy 32,3 %, neví, zda by populace žijící v ČR byla pro znovuzavedení tohoto trestu.

Ve Věznici Karviná byl rozhodnutím soudu odsouzen na nejdélší dobu vězeň, který má ve vězení být 192 měsíců, což činí 16 let. Odsouzený s nejmenším počtem let odnětí svobody je vězeň se 4 měsíci. Celkový průměr let odnětí svobody odsouzených, je po zaokrouhlení 69,9 měsíce.

Nejvíce ze stanoveného trestu má za sebou vězeň, který má ve vězení „odsezeno“ 132 měsíců, což činí 11 let. Nejméně má „odsezeno“ ze stanoveného trestu vězeň se 43 dny pobytu ve vězení. Celkový průměr let, které mají ze stanoveného trestu vězni za sebou, je po zaokrouhlení 32,2 měsíce.

6.1 Vyhodnocení dílčích výzkumných otázek

Dílčí výzkumná otázka 1.

Jak hodnotí pracovníci vězeňství možnost zavedení trestu smrti v ČR?

Vyhodnocením provedeného dotazníkové šetření ve Věznici Karviná bylo zjištěno, že 80 % pracovníků by bylo pro zavedení trestu smrti. 10 % by pro toto zavedení nebylo. Osoby,

kteří neví, jak na danou otázku odpovědět, tvoří 10 % dotazovaných. U pracovníků by pro zavedení trestu smrti v ČR bylo 65 % žen, odpověď ne není nikým zastoupena. 35 % neví, jak na danou otázku odpovědět.

Dílní výzkumná otázka 2.

Jak hodnotí vězňové možnost zavedení trestu smrti v ČR?

Vyhodnocením provedeného dotazníkového šetření ve Věznici Karviná bylo zjištěno, že 39 % vězňů by bylo pro znovuzavedení tohoto trestu. Odpověď ne tvoří 47 % dotazovaných. 14 % vězňů neví, jak na danou otázku odpovědět.

Dílní výzkumná otázka 3.

Jak hodnotí pracovníci vězeňství doživotní trest pro odsouzeného v porovnání s trestem smrti?

Vyhodnocením provedeného dotazníkového šetření ve Věznici Karviná bylo zjištěno, že 65 % pracovníků věznice si myslí, že doživotní trest není pro odsouzeného horší, než trest smrti. 20 % respondentů souhlasí s tím, že trest doživotní je horší, než trest smrti. 15 % neví, jaký trest by pro vězně byl horší. 60 % pracovníků si také myslí, že trest doživotní není pro odsouzeného horší, než trest smrti. 19 % žen se domnívá, že doživotní trest je horší, než trest smrti. 30 % dotazovaných neví, jaký trest by pro vězně byl horší.

Dílní výzkumná otázka 4.

Jak hodnotí vězňové doživotní trest pro odsouzeného v porovnání s trestem smrti?

Vyhodnocením provedeného dotazníkového šetření ve Věznici Karviná bylo zjištěno, že 55 % odsouzených si myslí, že doživotní trest je horší, než trest smrti. Že trest doživotní není horší, než trest smrti si myslí 31 % dotazovaných. 14 % neví, který z trestů je horší.

Dílní výzkumná otázka 5.

Jak hodnotí pracovníci vězeňství možnost justičního omylu?

Vyhodnocením provedeného dotazníkové šetření ve Věznici Karviná bylo zjištěno, že 50 % dotazovaných pracovníků si myslí, že by k tomuto omylu mohlo docházet. 20 % si myslí, že tato možnost není. 30 % neví, zda by k těmto omylům mohlo dojít.

Dílní výzkumná otázka 6.

Jak hodnotí vězni možnost justičního omylu?

Vyhodnocením provedeného dotazníkové šetření ve Věznici Karviná bylo zjištěno, že 78 % vězňů je přesvědčeno, že by mohlo docházet k justičním omylům. 10 % si myslí, že tato možnost není. 12 % respondentů neví, zda by mohlo k těmto omylům dojít.

Výsledky provedeného průzkumu se mohou zdát být alarmující. Na základě výsledků provedeného průzkumu mezi pracovníky, můžeme konstatovat, že mnozí z nich se domnívají, že tresty, které jsou nastoleny, nejsou dostačující. Lze to vyčíst z toho, že většina těchto osob, by byla pro znovuzavedení trestu smrti. Ovšem i výsledky průzkumu u samotných odsouzených jsou překvapivé. Poměrně velká část, 39 % odsouzených, by se také k zavedení trestu smrti přiklonila. Na tomto místě tedy vyvstává otázka, zda i oni sami považují délky trestů za dostačující. Pracovníci, kteří jsou s odsouzenými v kontaktu a starají se o chod věznice, se domnívají, že doživotní trest je pro vězně lepší než trest smrti. Ovšem více jak polovina vězňů na tuto otázku nepohlíží stejně. Raději by přijala trest smrti, než trest doživotní. Nad touto informací, se člověk nejspíš pozastaví. Zřejmě by nečekal, že trest smrti by mohl být pro odsouzeného tou lepší variantou a možností. Přesně polovina pracovníků je přesvědčena, že by i v dnešní době mohlo docházet k nespravedlivému odsouzení, k justičním omylům. Téměř všichni vězni jsou si jisti tím, že k těmto omylům může docházet. Výsledky průzkumu tedy poukazují na to, že jak vězni, tak i pracovníci vězeňství připouštějí možnosti justičních omylů.

ZÁVĚR

Zvolené téma své bakalářské práce já osobně považuji za velmi vhodně vybrané. Ve své práci jsem se snažila uvést takové informace, které by mohly ovlivnit názor člověka, který svůj postoj k trestu smrti přehodnotí nebo v něm bude utvrzen. Myslím si, že uvedené informace a především fakta popisující způsoby vykonávání poprav tohoto docílí.

Rozdílnost v názorech a postojích, které byly pomocí dotazníkového šetření ve Věznici Karviná odhaleny, mě zcela jistě utvrdily v tom, že téma trestu smrti je i po 20 letech, kdy je tento trest u nás zrušen, velmi aktuální. Odpovědi dotazovaných, kterými jsou sami odsouzení, právě ti, co si odpykávají svůj trest za různorodě spáchané zločiny, mě překvapily. Překvapila mě jejich ochota se k tomuto tématu vyjádřit. I samotné rozepsané odpovědi svědčí o tom, že se jedná o téma velice diskutabilní a vyvolávající vlnu emocí. V odpovědích nalezneme mnoho důvodů, proč si, jak pracovníci vězeňství, tak i samotní vězni myslí, že by měl být trest smrti u nás opět zaveden. Je samozřejmostí, že nalezneme i jeho odpůrce, kteří tento trest zásadně odmítají. Ať už je to z toho důvodu, že zde hrozí nebezpečí nespravedlivého odsouzení i justičních omylů, což vyplynulo i z provedeného průzkumu, nebo jen proto, že u každého člověka je možné předpokládat nápravu.

Výjimečným trestem v naší republice je trest doživotní. Odpovědi vězňů a pracovníků věznice na tuto otázku se neshodují. Pracovníky věznice je tento trest považován za mírnější formu, zatím co vězni by raději přijali trest smrti. Je pro ně zřejmě nepřijatelné prožít zbytek života ve vězení. Zaujal mě názor jednoho z vězňů, který v odpovědi uvedl, že ti, kteří chtějí zemřít a nežít v doživotním vězení, už spáchali sebevraždy.

Výsledky průzkumu lze označit, jak již bylo zmíněno, za alarmující. Dokazují to, že se pracovníci, ale i vězni ve velkém počtu shodují, že by byli pro znovuzavedení trestu smrti. Neočekávala jsem, že tak vysoké procento vězňů, by tento trest schválilo. Můžeme si položit otázku, zda jsou tresty, které jsou v ČR nastoleny, dostačující.

Z uvedených výsledků se dá říci, že i v dnešní humánní Evropě by se našla velká část lidí, kteří by uvítali možnost zavedení trestu smrti v našem státě. Možná by se člověk měl nad tím zamyslet. Přinesl by tento trest možnost snížení kriminality a závažných zločinů? Dle průzkumu, je zřejmé, že jak vězni, tak i pracovníci tuto možnost připouští.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BARRING, L. *Trest smrti v dějinách lidstva*. Praha: Naše vojsko, 2008. ISBN 978-80-206-0957-5.
- [2] BESTOVÁ, C.C. *Trest smrti v německo-českém porovnání*. Brno: Doplněk, 1996. ISBN 80-85765-56-X.
- [3] DÜLMEN, R. *Divadlo hrůzy: soudní praxe a trestní rituály v raném novověku*. Praha: Rybka, 2001. ISBN 80-86182-44-4.
- [4] FOUCAULT, M. *Dohlížet a trestat: kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000. ISBN 80-86019-96-9.
- [5] GIDDENS, A. *Sociologie*. Argo: 1997. ISBN 80-7203-124-4.
- [6] HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2006. ISBN 80-86708-30-6.
- [7] CHRÁSKA, M. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
- [8] KALCŮ, D. 20 let bez kata. *Týdeník Květy*. 2010, č. 10, s. 70-73. ISSN 0862-898X.
- [9] KELLER, J. *Sociologie organizace a byrokracie*. 2.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2007. ISBN 978-80-86429-74-8.
- [10] KÝR, A. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/historie-104/historie-vezenstvi>>.
- [11] LIŠKA, O. *Tresty smrti vykonané v Československu v letech 1918-1989*. 2. vyd. Praha: Úřad dokumentace a vyšetřování zločinů komunismu SKPV PČR, 2006. ISBN 80-86621-09-X.
- [12] MAŘÁDEK, V. *Vězeňství*. Ostrava: Ostravská univerzita, Pedagogická fakulta, 2005. ISBN 80-7368-002-5.
- [13] MONESTIER, M. *Historie trestu smrti: dějiny a techniky hrdelního trestu od počátků po současnost*. Praha: Rybka Publisher, 1998. ISBN 80-86182-05-3.

- [14] NEDOROST, L. *Vězeňství a správa vězeňství v ČR*. Brno: Masarykova univerzita, 1995. ISBN 80-210-1114-9.
- [15] SANSON, H. *Tajnosti popraviště: paměti pařížských katů: zločiny, procesy, popravy*. Praha: XYZ, 2004. ISBN 80-86864-12-X.
- [16] SOCHŮREK, J. *Kapitoly z penologie. Díl 1: úvod do teorie trestu a trestání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-203-6.
- [17] *Základní informace o věznicích Karviná* [online]. 2009 [cit. 2010-02-22]. Dostupný z WWW:<<http://www.vscr.cz/veznice-karvina-77/zakladni-informace-610/zakladni-informace-o-veznici-5825>>.

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

ČR Česká republika

ČSR Československá republika.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Průměrný věk respondentů	47
Graf č. 2 Nejvyšší dosažené vzdělání	48
Graf č. 3 Délka doby zaměstnání ve vězeňství	49
Graf č. 4 Názor na zavedení trestu smrti v ČR – pracovníci muži	51
Graf č. 5 Názor na zavedení trestu smrti v ČR – pracovníci ženy	51
Graf č. 6 Názor na zavedení trestu smrti v ČR - vězni	52
Graf č. 7 Názor, zda by mohlo dojít ke snížení kriminality a závažných zločinů při zavedení trestu smrti – pracovníci muži	57
Graf č. 8 Názor, zda by mohlo dojít ke snížení kriminality a závažných zločinů při zavedení trestu smrti – pracovníci ženy	58
Graf č. 9 Názor, zda by mohlo dojít ke snížení kriminality a závažných zločinů při zavedení trestu smrti - vězni.....	59
Graf č. 10 Názor, zda by mohlo dojít k nespravedlivému vykonávání trestu smrti (justiční omyly, odsouzení nevinného).....	60
Graf č. 11 Názor, zda je doživotní trest horší, než trest smrti	61
Graf č. 12 Názor, zda má někdo právo rozhodnout o ukončení lidského života	62
Graf č. 13 Názor, zda má odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti – pracovníci muži.....	63
Graf č. 14 Názor, zda má odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti – pracovníci ženy	64
Graf č. 15 Názor, zda má odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti – vězni.....	65
Graf č. 16 Názor, zda je používání trestu smrti v zemích, kde je povolen, nehumánní a barbarské.....	66
Graf č. 17 Názor, zda přináší trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé – pracovníci muži	67
Graf č. 18 Názor, zda přináší trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé – pracovníci ženy.....	68
Graf č. 19 Názor, zda přináší trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé - vězni	69

Graf č. 20 Názor, zda by většina populace žijící v ČR, byla pro znovuzavedení trestu smrti..... 70

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1 Pohlaví respondentů.....	47
Tabulka č. 2 Oddělení věznice, jehož pracovníci se zúčastnili.....	50
Tabulka č. 3 Názor na zavedení trestu smrti v ČR	52
Tabulka č. 4 Důvody vedoucí k postoji schvalujícímu zavedení trestu smrti.....	53
Tabulka č. 5 Důvody vedoucí k postoji neschvalujícímu zavedení trestu smrti.....	54
Tabulka č. 6 Důvody vedoucí k nerozhodnému postoji zavedení trestu smrti	55
Tabulka č. 7 Jaký zločin by musel člověk spáchat, abyste se k trestu smrti přiklonili, pokud nejste pro zavedení trestu smrti v ČR.....	56
Tabulka č. 8 Myslíte si, že by většina populace žijící v ČR, byla pro znovuzavedení trestu smrti	71

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I. Dotazník určený pracovníkům Věznice Karviná

Příloha P II. Dotazník určený vězňům Věznice Karviná

Příloha P III. Schválení výzkumného šetření ve Věznici Karviná

Příloha P IV. Postoj Jiřího Kajínka k trestu smrti

Příloha P V. Doslova přepsané odpovědi respondentů k tabulkám č. 4, 5, 6

Příloha P VI. Doslova přepsané odpovědi respondentů k tabulce č. 7

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK URČENÝ PRACOVNÍKŮM VĚZNICE KARVINÁ

Vážená paní, vážený pane,

vzhledem k tomu, že se ve své bakalářské práci zabývám problematikou trestu smrti a postoji pracovníků vězeňství a vězňů k trestu smrti, ráda bych se na vás obrátila se žádostí o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní a získaná data budou sloužit jako podklad pro zpracovávanou bakalářskou práci na téma Postoje pracovníků vězeňství a vězňů k trestu smrti.

Předem vám děkuji za vstřícnost a čas

Tereza Randýsková, studentka Sociální pedagogiky
Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Vámi zvolenou odpověď prosím zakroužkujte. U otázek bez uvedených možností, se vyjádřete svými slovy.

1. Pohlaví

- žena
- muž

2. Věk (uveďte věk, kterého jste dosáhl(a) nebo dosáhnete v roce 2009)

.....

3. Vzdělání

- základní
- střední bez maturity / vyučen
- střední s maturitou
- vysokoškolské (bakalářského stupně)
- vysokoškolské (magisterského, inženýrského a vyššího stupně)

4. Jak dlouho (uveďte v letech) pracujete ve vězeňství?

.....

5. Ve věznici pracujete
- v oddělení vězeňské a justiční stráže
 - v oddělení výkonu trestu
 - v oddělení logistiky
 - v oddělení ekonomickém
 - ve zdravotnickém středisku
 - v jednom ze samostatných referátů
 - na jiném úseku

6. Jste pro zavedení trestu smrti v ČR?
- Ano
 - Ne
 - Nevím

7. Uveďte důvody, které Vás vedou k postoji uvedenému v otázce č. 6

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8. Pokud nejste pro zavedení trestu smrti v ČR, uveďte, jaký zločin by musel člověk spáchat, abyste se k trestu smrti přiklonil(a)?

.....

.....

.....

.....

.....

9. Myslíte si, že by při zavedení trestu smrti v ČR docházelo ke snížení kriminality a závažných zločinů?

- Ano
- Ne
- Nevím

10. Mohlo by podle Vašeho názoru dojít k nespravedlivému vykonání trestu smrti (justiční omyly, odsouzení nevinného...)?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
11. Je podle Vás doživotní trest pro odsouzeného horší, než trest smrti?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
12. Má vůbec někdo právo rozhodovat o ukončení lidského života v rámci udělování trestů?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
13. Měl by odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
14. Je podle Vás používání trestu smrti v zemích, kde je povolen, nehumánní a barbar-
ské?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
15. Přináší podle Vás trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé?
- Ano
 - Ne
 - Nevím
16. Myslíte si, že by většina populace žijící v ČR, byla pro znovuzavedení trestu smrti?
- Ano
 - Ne
 - Nevím

PŘÍLOHA P II: DOTAZNÍK URČENÝ VĚZŇŮM VĚZNICE KARVINÁ

Vážená paní, vážený pane,

vzhledem k tomu, že se ve své bakalářské práci zabývám problematikou trestu smrti a postoji pracovníků vězeňství a vězňů k trestu smrti, ráda bych se na vás obrátila se žádostí o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník je anonymní a získaná data budou sloužit jako podklad pro zpracovávanou bakalářskou práci na téma Postoje pracovníků vězeňství a vězňů k trestu smrti.

Předem vám děkuji za vstřícnost a čas

Tereza Randýsková, studentka Sociální pedagogiky
Fakulta humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně

Vámi zvolenou odpověď prosím zakroužkujte. U otázek bez uvedených možností, se vyjádřete svými slovy.

1. Pohlaví.
 - žena
 - muž

2. Věk (uved'te věk, kterého jste dosáhl(a) nebo dosáhnete v roce 2009)
.....

3. Vzdělání
 - základní
 - střední bez maturity / vyučen
 - střední s maturitou
 - vysokoškolské (bakalářského stupně)
 - vysokoškolské (magisterského, inženýrského a vyššího stupně)

4. Jste pro zavedení trestu smrti v ČR?
 - Ano
 - Ne
 - Nevím

5. Uveďte důvody, které Vás vedou k postoji uvedenému v otázce č. 4

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

6. Pokud nejste pro zavedení trestu smrti v ČR, uveďte, jaký zločin by musel člověk spáchat, abyste se k trestu smrti přiklonil(a)?

.....
.....
.....
.....
.....

7. Myslíte si, že by při zavedení trestu smrti v ČR docházelo ke snížení kriminality a závažných zločinů?

- Ano
- Ne
- Nevím

8. Mohlo by podle Vašeho názoru dojít k nespravedlivému vykonání trestu smrti (justiční omyly, odsouzení nevinného...)?

- Ano
- Ne
- Nevím

9. Je podle Vás doživotní trest pro odsouzeného horší, než trest smrti?

- Ano
- Ne
- Nevím

10. Má vůbec někdo právo rozhodovat o ukončení lidského života v rámci udělování trestů?

- Ano
- Ne
- Nevím

11. Měl by odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti?

- Ano
- Ne
- Nevím

12. Je podle Vás používání trestu smrti v zemích, kde je povolen, nehumánní a barbar-
ské?

- Ano
- Ne
- Nevím

13. Přináší podle Vás trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé?

- Ano
- Ne
- Nevím

14. Myslíte si, že by většina populace žijící v ČR, byla pro znovuzavedení trestu smrti?

- Ano
- Ne
- Nevím

15. Ke kolika letům odnětí svobody jste byl(a) rozhodnutím soudu odsouzen(a)?

.....

16. Kolik let již máte ze stanoveného trestu za sebou („odsezeno“)?

.....

PŘÍLOHA P III: SCHVÁLENÍ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ VE VĚZNICI KARVINÁ

VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY
VĚZNICE KARVINÁ

Fryštátská 178, P.O.Box 42, 733 01 Karviná-Fryštát, tel.: 596308111, fax: 596316991, e-mail: 29podatelna@vez.kna.justice.cz

Č.j.: VS 42/13/2009-29/Všeob/361

Karviná, 22. června 2009

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
ředitelka Ústavu pedagogických věd

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav pedagogických věd

760 01 Zlín

Tereza Randýsková – výzkumné šetření.

K Vaší žádosti ze dne 20.05.2009 Vám sděluji, že osobní návštěvu Terezy Randýskové ve Věznici Karviná spojenou s výzkumným šetřením bohužel není možné uskutečnit. Oba dva naši sociální pracovníci jsou plně pracovní vytížení a nemohli by se Vaší studentce dostatečně věnovat při všech úkonech a činnostech, které takové výzkumné šetření ve věznici vyžaduje.

Můžeme ale umožnit výzkum formou zaslání připravených dotazníků, který by naši zaměstnanci a odsouzení vyplnili. Dotazníky pak zašleme slečně Randýskové k dalšímu zpracování.

S pozdravem

Vrchtná rada
plk. JUDr. Ján LAZÁR
ředitel věznice

PŘÍLOHA P IV: POSTOJ JIŘÍHO KAJÍNKA K TRESTU SMRTI

1. Věk (uveď věk, kterého jsi dosáhl nebo dosáhneš v roce 2009)

48

2. Vzdělání

- základní
- střední bez maturity / vyučen
- * • střední s maturitou
- vysokoškolské (bakalářského stupně)
- vysokoškolské (magisterského, inženýrského a vyššího stupně)

3. Jsi pro zavedení trestu smrti v ČR?

- Ano
- * • Ne
- Nevím

4. Uveďte důvody, které Tě vedou k postoji uvedenému v otázce č. 3

STAV JUSTICE JE V ČR KATASTROFÁLNÍ, TAKŽE
NEJENKO, ŽE BY SE MOHO STÁT, ŽE BY NIKDO
DOKL K JUSTICI ANI OBYLU, ALE MÁ PŘÍČIN
JE DŮKAZEN TOTO, ŽE BY ZDE MOHO DOUŠAT
I K JUSTICI VRAŽEN! PŘI OSOBNÍ RAZHOLU BODU

UNDO WIE PŘIKLONĚ.

5. Pokud nejsi pro zavedení trestu smrti v ČR, uveď, jaký zločin by musel člověk spáchat, aby ses k trestu smrti přiklonil?

PODVAŽEL SE NA STARÝ ZÁKON, TAK BY MOHO
MOCI HODIT O OBLAST: ŽE ZA ŽE, OHO ZA OKO.
JED. PROTI NADIL OBEZDĚ. ŽEŽE O NĚLO WLO PROTI
NADILU NA OSOBNÍ LIAZU. JED. PRO ZABRANĚNÍ
NADILNĚNÍ, ŽEŽEŽE NADILU, ALE NADILU JE ŽE
LIDSKÝ TAJNĚ, ŽEŽE ŽLOVĚN, ŽEŽEŽE ŽEŽEŽE
A NĚŽEŽE I ŽEŽEŽEŽE ŽEŽEŽEŽE. ŽEŽEŽE
BY ŽEŽEŽE, ŽEŽEŽEŽE ŽEŽEŽE ŽEŽEŽE
ŽLOVĚŽE. ŽE ŽE NA ŽEŽEŽE ŽEŽEŽE.

6. Myslíš si, že by při zavedení trestu smrti v ČR docházelo ke snížení kriminality a závažných zločinů?

- Ano
- * • Ne TO JE DÁLKO OUVĚŘENO A MZKOUŘENO! HAZÍ V ÚSTA
- Nevím

7. Mohlo by podle Tvého názoru dojít k nespravedlivému vykonání trestu smrti (justiční omyly, odsouzení nevinného...)?

- * • Ano I TO JE MNOHOKRÁT DOVRŽENO! TĚBA PRAVĚ PŘÍPADA V ÚSTA
- Ne
- Nevím

8. Je podle Tebe doživotní trest pro odsouzeného horší, než trest smrti?

- Ano
- Ne
- * • Nevím TO BY BYLO MNOHOŘADNÍ, TI KTRŽÍ DÍTĚLI ŽEŘOIT A NĚŽIT V ROZHLASNĚ VĚZNI, VĚ ŠKOLITELI NĚBEVĚŘOY.

9. Má vůbec někdo právo rozhodovat o ukončení lidského života v rámci udělování trestů?

- Ano
- * • Ne PODLE NĚ ŠKOLITELI ŽEŘOIT NĚŽOU TĚBI OVOBĚŽATI A
- Nevím AUTOMATIČNĚ, MĚŘENÍ BY NĚLI BYT. TĚBA ŠKOLITELI PROŠ NĚ, TĚBA JE NĚBE. OPĚT JE TO NA ŠKOLITELI.

10. Měl by odsouzený mít právo rozhodnout se mezi doživotním trestem a trestem smrti?

- * • Ano ALE H TOU NĚ ŽEŘOIT ŽEŘOIT, ŽAH ÚST
- Ne ŽEŘOIT NĚŽO. NĚŽOIT - 4 NĚŽOIT ŽIT, NĚŽOIT
- Nevím NĚ NĚŽOIT ŽEŘOIT VĚŽOIT ŽEŘOIT. NĚŽOIT ŽEŘOIT O VPLNĚ NĚŽOIT ŽEŘOIT ŽEŘOIT.

11. Je podle Tebe používání trestu smrti v zemích, kde je povolen, nehumánní a barbarské?

- Ano
- Ne
- * • Nevím PRO DĚLOU ŠKOLITELI TO NĚŽOIT BYT HUMÁNNÍ. PRO CIVILIZOVANOU EVROU JE TREST ŽEŘOIT NĚŽOIT ŽEŘOIT.

12. Přináší podle Tebe trest smrti pocit spravedlnosti a dostatečné odplaty pro pozůstalé?

- * • Ano TĚBA NĚŽOIT ŽEŘOIT ŽEŘOIT ŽEŘOIT. ŽEŘOIT ŽEŘOIT
- Ne NA ŽEŘOIT ŽEŘOIT, NĚŽOIT ŽEŘOIT ŽEŘOIT, NĚŽOIT ŽEŘOIT
- Nevím ŽEŘOIT ŽEŘOIT. NĚŽOIT ŽEŘOIT ŽEŘOIT ŽEŘOIT.

13. Myslíš si, že by většina populace žijící v ČR, byla pro znovuzavedení trestu smrti?

- * • Ano VĚTŠINA LIDI NĚLI, ŽE VĚŽOIT JE NĚŽOIT.
- Ne
- Nevím

14. Ke kolika letům odnětí svobody jsi byl rozhodnutím soudu odsouzen?

NA DOŽIVOTÍ

15. Kolik let již máš ze stanoveného trestu za sebou („odsezeno“)?

TO JE OTÁZKA? (☺)

PŘÍLOHA P V: DOSLOVA PŘEPSANÉ ODPOVĚDI RESPONDENTŮ K TABULKÁM Č. 4, 5, 6

Pracovníci muži:

- každý člověk má právo na život a na případnou změnu postojů
- byl bych pro zavedení trestu smrti v případě, že jsou pro to nezvratné důkazy
- proti trestu smrti zásadně nejsem, ale myslím si, že vždy rozhodnout o něm je příliš složité na to, aby šlo o něm rozhodnout zcela jednoznačně
- nejistota, že toto nebude zneužito v případě justičního omylu
- dobro lidstva, zmizely by několikanásobné vraždy, ušetření nákladů za výkon trestu, snížení kriminality, atd.
- ušetří se, není náprava pro odsouzené na více než 10 let
- žádný jiný trest, když někdo úmyslně vezme život druhému člověku není adekvátní. Současné doživotní tresty, které trest smrti nahrazují, stojí jen velké peníze státní pokladnice, udělované tresty za vraždu jsou výsměchem jak mrtvým, tak pozůstalým
- odsouzený může při doživotním trestu páchat další trestnou činnost (k napadení spoluvězňů, zaměstnanců vězeňské služby, působit škody na majetku) a není to nijak postihnutelný. Náklady na výkon trestu za 1 den cca 1000kč, což zatěžuje rozpočet státu
- život za život
- za úkladnou vraždu si nic jiného nezaslouží
- za brutální vraždy žen a dětí, pedofilům
- možnost útěku, možnost podmíněného propuštění
- podle mého názoru je to spravedlivý trest (při prokázání viny samozřejmě) u obzvláště brutálních případů vražd, možná by vedl i ke snížení počtu takových případů a v neposlední řadě je také ekonomicky výhodný pro stát
- brutální vraždy, vraždy dětí
- stát by ušetřil na nákladech doživotně odsouzených osobách, snížila by se kriminalita
- osobní důvody
- odstrašující
- člověk, který úmyslně zavraždí, úplně převychovat nejde, si myslím, tak proto
- pro zvlášť závažné trestné činy, zmaření lidského života a nelze tohoto odsouzeného převychovat

Pracovníci ženy:

- člověk, který neustále páchá trestnou činností, stráví mnoho let ve vězení a spáchá brutálním způsobem připravovaně trestný čin vraždy, dle mého názoru nemá šanci na převýchovu a stává se pro společnost přítěží. Na druhé straně by mohlo docházet k justičním omylům a v případě vykonání trestu smrti by již tento omyl nebylo možno nijak napravit.
- riziko justičního omylu, ale pokud je vina jednoznačná, pak ano za úmyslnou vraždu určitě.
- důvod pro: smrt za smrt (pokud by to byla způsobena úmyslně) důvod proti: možnost justičního omylu, proto si nejsem jistá, zda tento trest ano či ne
- u velmi závažných trestných činů (více násobná vražda), mnohokrát trestaní recidivisté bez možnosti zlepšení chování a jednání
- člověk, který několikrát brutálně vraždil, dle mého názoru je nenapravitelný, pro společnost nepoužitelný, nemá z něho žádný přínos. Kdyby byl trest smrti, lumpové by nebyli tak agresivní z obavy tohoto trestu, tudíž si myslím, že by bylo i méně brutálních vražd.
- vysoká kriminalita, závažné trestné činy spáchané zvláště zavrženíhodným způsobem
- obava o SVŮJ život, každý se bojí smrti i ten nejotrlejší vrah
- zvláště nebezpeční recidivisty nelze převychovat. Zmaření lidského života (oběť, pozůstalí) je nenahraditelná
- strach z páchaní trestných činů
- prokázání úmyslně spáchané vraždy
- vysoká kriminalita, závažnost trestných činů
- mizivá možnost převýchovy, respektive výchovného působení a ovlivnění a tudíž zbytečné finanční náklady na výkon trestu, práci (ve smyslu času) odborných zaměstnanců, falešný soucit části veřejnosti neznalé celé trestné minulosti doživotně odsouzených.
- v určitých případech není možná náprava odsouzeného, úspora státu

Vězni:

- není to pomalé
- znásilnění, vražda, pedofilie
- proto že bi si měl odsedět do životní trest.. jeto totiž horší...proto že všechno a všechny stratí... a to je větší trest než trest smrti
- beru smrt za smrt
- je lepší skoncovat se životem než sedět celý život!

- jeden z důvodů je ten, že trest smrti bych udělil tomu, kdo zabil (umílně), nebo tomu kdo zneužíval, znásilňoval děti!
- pokud někdo vraždí nebo znásilňuje děti.
- pro několikanásobného vraha je jakýkoliv jiný trest výsměch. Pokud se někdo rozhodne zabít člověka, může soud stejně i v jeho případě...
- vraždy, znásilnění, pedofilie
- plánované vraždy, násilí na dětech
- úmyslná vražda
- snížení kriminality včetně mládeže
- ano pro ty, kteří si to zaslouží např. vrazi, pedofilové a jim podobní. Záleželo by na okolnostech atd.
- nedokážu se dívat na zabíjení dětí, znásilňování a podobné trestné činnosti vražda(úmyslná), kanibalismus
- násilné trestné činy s dusletkem brutální nebo planovanou vraždou by měli být trestáni smrtí
- trest smrti je konečným řešením bez možnosti nápravy v případě omylu
- dase zneužit
- protože má každý právo žít a kdoli pachá stejný čin je umě vrahem!!!nikdo nemá právo vzít někomu život. Spíše doživotním trestem, ale ne u nízkého věku, protože – u mladého člověka může dojít k nápravě nebo spíš li bych doporučoval bych léčení.
- nesouhlasím z doživotním trestem v žádném případě ani k trestu smrti. Kdo li tak činí je taky vrahem a ponese si vičitky svedomí ktereho budou ho vést po celí žitv protože taky bere životy dalších a stavá se sněho vrah nebo spíš by to bral jako uchílkou a ukajení že mohl bez trestně někohe zabít proto neuznávám trest smrti vůbec!!!nebo jsou lide zvířata
- nevím
- nevím
- protože každý má právo žít a pokud veme život někdo někomu at' soude či policajt nebo tak zvaný člověk je u mě vrahem!!! Spíš dozivotním trestem ale pouze velmi lidmi u kterých není naprava.ale taky neuznavám dozivotní tresty u velmi nízkem věku např. dvacet, protože člověk od dvaceti až do třiceti může plně dosahnout plné napravy zraleho věku.
- nikdo nemá právo vzít život druhému
- jedná se o strašný čin
- možnost zneužití, justiční omyl
- vždy je náprava možná, zneužití(smrt neviného)
- nelze smrt trestat smrtí to e nesmyslné a neučelné

- 1-jsem věřící katolík 2-dá se zneužít
- da se zneužít
- trest smrti bych dal těm co už někoho zabylí a nebo zneužil male deti ale jenom těm. Ale trest smrti by nemusel byt stači lo by jenom do životi to boli vic než ňaka latka do těla to by byla moc richla a jednoducha smrt adiš dostanou do životi tak si uvědomi co vlasně udělali a tak to budou mit vsobě do konce životi a to je to co si zaslouží.
- trest smrti bych dal těm co si to za slouži
- někdy může být člověk nevinný
- záleži na zavažnosti a provedení trestného činu
- ten kdo zavraždí nějaké lidi tak si trest smrti zaslouží, ale na druhé straně vždycky je možnost, že odsouzený je nevinný
- jsou zločiny kde by měl být zaveden např. zločiny na dětech v tomto případě by měl být zaveden
- je to velice sporná otázka
- vážena, tato problematika je ošemetná nechť na toto téma mluví Paroubek, Topolánek a V. Klaus. My tady nic nevyřešíme, jen dlouhodobé zkušenosti a možnosti v tomto povedou k prosperitě k přehodnocení a docenění. Je tedy možná velmi obširné a nemožné se tak nějak jednoduše a razantně vyjádřit. Většinou jsem stoupenec nihilizmu a snažím se mluvit a jednat v negativismech, ale nevím zda úspěšně.
- Protože nigdo nemá pravo rozhodovat gdo umře a gdo bude žít.
- zdá se mi to moc přísné a drastické
- nikdo nikomu nedal tak mu to nikdo nemůže vzít
- né každý jsi zaslouží žít!
- smrt za smrt
- ono by si lidi rozmysleli, dělat kurevstva, ale to je na delší diskuzi + stát by ještě ušetřil
- trest smrti vyřknout člověku, který minimálně 6x byl pravomoc. Odsouzen za jakoukoliv tr. Činnost, nebo součet let trestu převýší 20
- z duvodu že se zvišuje násilna trestná činnost. Také bych dal tres smrti po zhlídnutí jeho závažného trestního činu smrt za smrt za násilnou smrt a pedofilum dvakrát a pak trest smrtí. Smrt za smrt tím míslím nasilnou smrt. Řev rach jednal brutálně.
- protože, každý se bojí o svůj život, teďka se bát nemusí a proto některé trestné činy i u mladých lidí jsou velice brutální.
- 1-zvlášť brutální vraždy 2-pohlavní zneužití s následkem smrti
- protože jsou odsouzení, kteří provedou hnus!zlo- na malích!nevinných děti a na starších lidech. A soudy takovým nadřžujou- a pouštějí je ještě na (podmíněné-propuštění) a jsou i takový kteří mají i 3,4 vraždy)a takový odsouzení si odpykají

2.třetiny a jsou propuštěni na svobodu a poté opakují svou tr.činnost...znásilnění
- zneužití, týrání nezl.děti a vraždi je a vraždí starší lidi atd.

- kdybyse ČR zavedl trest smyrti ticochtějí vraždit bysito rozmysleli austoupiliby odtakového trestného činu lepšíje žít ane někoho zabít adostat trest smyrti aměliby velký strach strestu smyrti.
- trest smrti aspoň pro mě známéná smrt za smrt

PŘÍLOHA P VI: DOSLOVA PŘEPSANÉ ODPOVĚDI RESPONDENTŮ K TABULCE Č. 7

Pracovníci muži:

- nejde o typ zločinu, ale o individuální stav člověka, v jakém se nachází
- vícenásobná vražda
- vražda – brutální

Pracovníci ženy:

- úmyslné trestní činy spáchané zejména na dětech
- úmyslná vražda

Vězni:

- nevím
- násilí proti dětem a jejich zneužívání
- žádný
- zabyli nebo znásilnění mladých dívek
- vražda (oko za oko zub za zub)
- za vraždu
- vraždu
- několikanásobná vražda OBJASNĚNÁ zneužívání dětí a páčání na nich., DĚTSKÉ PORNO apod.
- emotivně zločiny na dětech fakticky není možné trestat smrtí smrtí tím se staneme těmi které soudíme a opora v „zákoně na tomto nic nemění.
- není to humánní
- ať li člověk spáchá co koliv – taknení odplatou aby druhý člověk páchal to sami – to by taky byl vražedníkem. Proto žádný trest smrti.. „Neuznávám“!!!!!!
- nesouhlasím v žádném případě takovou variantou co se týče trest smrti ti není spravedlnost ale zabíjení. Nebo jsme ňaky hmyz který se má vyhubit si nemyslím. A kdo jsi to přebývá nebo by byl rád pro vyhubení je taky „vrahem“ a nemocným člověkem
- nevím
- nevím
- jak už jsem uvedl, neuznávám to každý má právo žít i když li spacha takový čin. Možna – trest smrti ale pouze bezbolestně jinekčně. Ale pokud' někdo pacha stejný činem jako pachatel tak je umě taky vrach.

- vražda dětí
- žádný
- takový neexistuje vzhledem k mému katolickému vyznání
- trest smrti by mněl dostat za vraždu nebo hodně těžki tresni čin tak ktomu bych se přiklonil bez milosti.
- trest smrti bych dal těm co někoho planovaně zavraždili a nebo zneužili male děti
- pro ty co zneužiji a pak zabiji. Myslím tím děti apod.
- brutální vražda
- vražda, opakovaně zneužívat děti
- mučení dětí, žen
- jak je patrné někdo třeba nemusí udělat nic a jeho asketický a samurajský postoj jej vedou k tomuto rozuzlení v harakiri a na nich je možno poukázat na řadu rituálních aktů, kdy se všemocná justice ve spojitosti se složkami policie Č.R. dopouští tak velkých svinstev, že já osobně bych začal lustrací všech.
- nevím jaky trest.
- brutální několika násobné vraždy
- vraždu
- umislná vražda, pedofilové
- zabití člověka nebo znásilnění mladých dívek, za tady to bych dal trest smrti